

J O S E F I E N & C O
bureau voor restauratie en onderzoek

EERSTE KAMER

EEN KLEURONDERZOEK NAAR DE OORSPRONKELIJKE
AFWERKINGEN VAN DRIE 18DE EEUWSE
STUCPLAFONDS IN HET BINNENHOF

IN OPDRACHT VAN
RIJKSVASTGOEDBEDRIJF

PROJECTGEGEVENS

Project:	18 ^{de} eeuwse stucplafonds in
Adres:	Binnenhof 21
Gemeente:	Den Haag
Datering:	1752 -1767
Opdrachtgever:	Rijksvastgoedbedrijf Postbus 20952 2500 EZ Den Haag
Projectleider:	10.2.e Wob
Contactpersoon:	10.2.e Wob
Auteur:	Josefien & Co Bureau voor restauratie en kleuronderzoek 10.2.e Wob Boomgaard 54 15432 LB Aalsmeer 10.2.e Wob 10.2.e Wob
Uitvoering:	dec 2020 - nov 2021
Fotografie:	Tenzij anders vermeld zijn de foto's gemaakt door 10.2.e Wob

EEN KLEURONDERZOEK NAAR DE OORSPRONKELIJKE AFWERKINGEN VAN DRIE 18DE EEUWSE STUCPLAFONDS VAN DE EERSTE KAMER

INLEIDING

Dit rapport doet verslag van het kleuronderzoek van de historische afwerkingen op de stucplafonds in het gebouw van de Eerste Kamer op het Binnenhof.

Uit eerder onderzoek naar de technische conditie door RASP stucadvies **10.2.e Wob** is gebleken dat er diverse scheuren aanwezig zijn in het stuc en de zorg bestond dat door de aanstaande bouwwerkzaamheden tijdens de renovatie van het Binnenhof de stucplafonds ernstig zouden lijden. Daarom is besloten voorafgaand aan de renovatie van het Binnenhof de stucplafonds te herstellen.

Tijdens de technische opname van de stucplafonds is ook gebleken dat er een dik verflagenpakket aanwezig is die de detaillering van het stuc minder goed leesbaar maakt en waarvan de hechting niet meer goed is. Dit wordt tijdens de restauratie verbeterd doordat de verflagen voorzichtig worden verwijderd.

Het onderzoek is op locatie uitgevoerd door het maken van verfrappen en het documenteren van verflagen tijdens de schoonmaakwerkzaamheden. Daarnaast zijn een tiental verfmonsters genomen en ter analyse aangeboden aan het laboratorium **10.2.g Wob** in Duitsland.

BOUWGESCHIEDENIS

TRAPPENHUIS

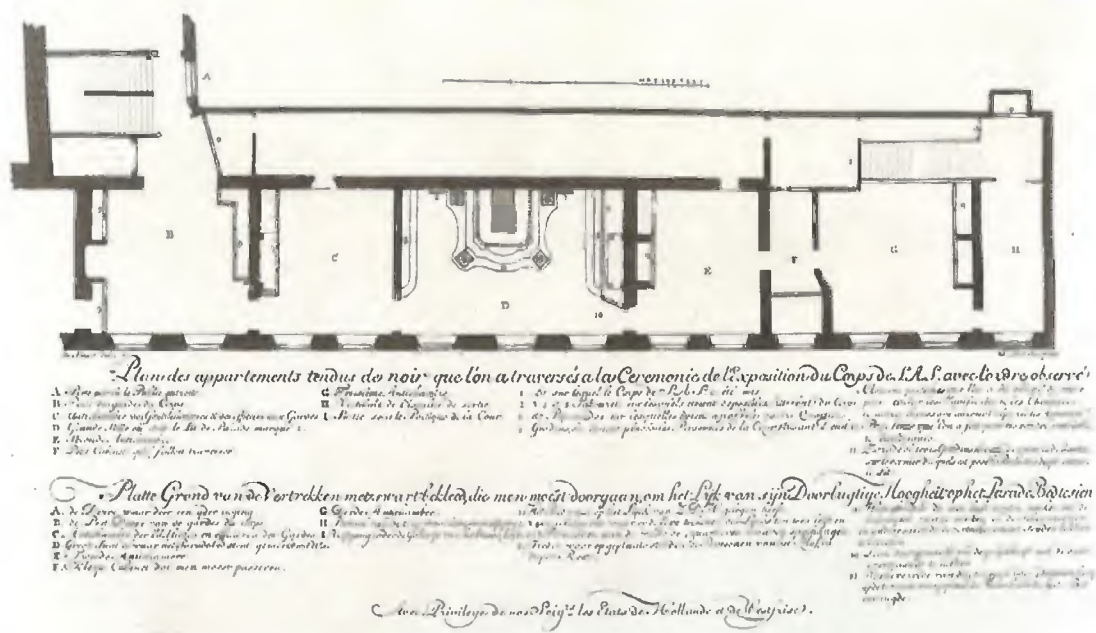
Na het tweede stadhouderloze tijdperk (1702-1747) ging de nieuwe erfstadhouder Willem IV in 1747 in de buitenhofvleugel wonen. Pieter de Swart werd gevraagd voor verbouwingsplannen maar vanwege de vroege dood van de vierde stadhouder in 1751 bleef dit beperkt tot de bouw van een nieuw trappenhuis.

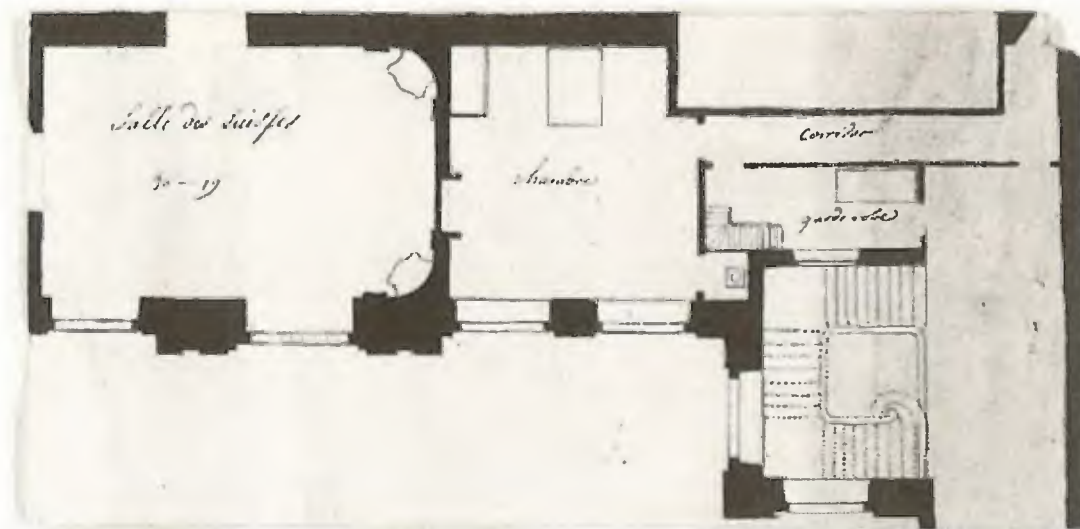
Faseringsplattegrond eerste verdieping Stadhouderskerk Binnenhof, Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis (BBA). In de oksel van de hofvijvervleugel (rechtsonder) en buitenhofvleugel (boven) ligt het trappenhuis (zie pijl).

Tussen het grote trappenhuis met bordestrap, gebouwd in 1752-1753 naar ontwerp van Pieter de Swart, en de Buitenhofvleugel bevindt zich een smalle gang. Het grote trappenhuis verving het oude trappenhuis uit 1632, dat wat betreft het onderste gedeelte een aanpassing was van de vroeg zeventiende-eeuwse traptoren. Deze zeventiende-eeuwse trap bevond zich ter plaatse van de smalle gang. Het zwaar uitgevoerde muurwerk in de gang op de begane grond en kelder behoort hier mogelijk nog toe¹.

¹ Bouwhistorisch onderzoek Stadhouderskerk Binnenhof, Eerste Kamer, BBA, bladzijde 91

Plattegrond van het appartement van de stadhouder op de eerste verdieping van de Buitenhofvleugel ter gelegenheid van de opbaring van de prins in 1752. (Herkomst: Schmidt 1999, 88)

Detail van een niet uitgevoerd ontwerp van de kleine verbouwing (1752-1753) met het trappenhuis van De Swart. Opmerkelijk is dat hier de onderste vlucht aan de rechterzijde vanaf zijde van de galerij begint. (Herkomst: Schmidt 1999, 91)

Het stucplafond boven de stadhoudertrap is in de periode 1752-1753 in een vroege Lodewijk XV-stijl tot stand gekomen. Rondom een middenveld is een grote zware kooflijst gemaakt met symboliek over de krijgskunst. In het verdiept liggende middenveld is een voorstelling met vier putti met attributen voor de vrede; een duif en een olijftak². Er worden in 1752 en 1753 grote bedragen uitgekeerd aan de Italiaanse stukadoor Carolus Bernadus Laghi (1707-1791) en

² Interieurstucwerk, RASP stuc advies, dd. 2013,

Carlo Franciscus Luraghi (1715-1772).³ Het is daarom aannemelijk dat zij de vervaardigers zijn van dit stucplafond zijn.

Overzichtsfoto Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis. (BBA) dd. 2011

	C. B. Laghi	C.B. Luraghi	J. Mathlener/ J. van Gorkum	J. van Dijk
1752	1994	472	0	0
1753	2778	352	0	0
1754	528	0	0	0
1755	0	0	0	0
1756	394	0	0	0
1757	670	0	0	0
1758	0	0	0	0
1759	603	0	0	0
1760	456	0	0	0
1761-1764	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
1765	0	0	0	0
1766	0	0	0	0
1767	3407	0	396	265
1768-1780	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend

Overzicht rekeningen ter Auditie 10.2.e Wob , dd. 1968

³ Overzicht rekeningen ter Auditie, 10.2.e Wob , dd 1968

Middenstuk in het stucplafond van het trappenhuis. De Triomf van de Vrede wordt uitgebeeld.

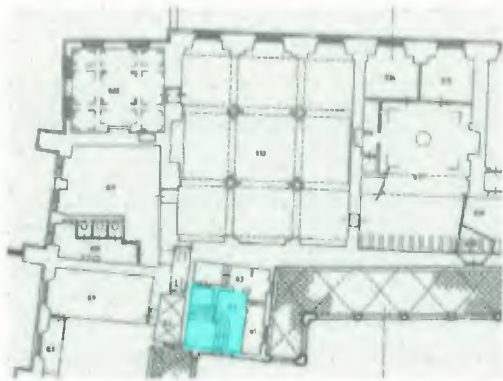

Interieur, Stadhouderstrap in Oud Stadhouderswijk (thans Eerste Kamer), overloop op tweede verdieping met stucplafond, lambrisering en leuning met balusters, beeldbank Rijksdienst Cultureel Erfgoed inventarisnummer IvhB-0088, dd 2018

AMBTENARENKAMER

De ambtenarenkamer, ook wel voormalige bibliotheek/muziekzaal of ruimte 2.12 genoemd heeft een 18de eeuwse rococostucplafond dat onder een moer- en kinderbalken plafond is gemaakt. De moerbalken verdelen het plafond in drie velden. Deze kamer ligt op de tweede verdieping in de Mauritstoren.

De Mauritstoren werd in 1604 opgeleverd nadat de zoon van de vermoorde Willen van Oranje, prins Maurits tot stadhouder van Holland en Zeeland werd benoemd. Maurits was de eerste stadhouder die verbleef aan het binnenhof en daarom werd door de Staten van Holland en West Friesland opdracht gegeven een woontoren te maken voor de nieuwe Stadhouder.

begane grond ruimte 0.2. trappenhuis

eerste verdieping ruimte 1.2. en 1.5.

tweede verdieping ruimte 2.2. 2.3. 2.12. en 2.13

De ambtenarenkamer op de tweede verdieping is in deze plattegronden geel ingekleurd.

- 0.2. trappenhuis
- 1.2. trappenhuis
- 1.5. v.m. eetzaal
- 2.2. trappenhuis
- 2.3. halletje
- 2.12. vm bibliotheek
- 2.13. hoekkamer

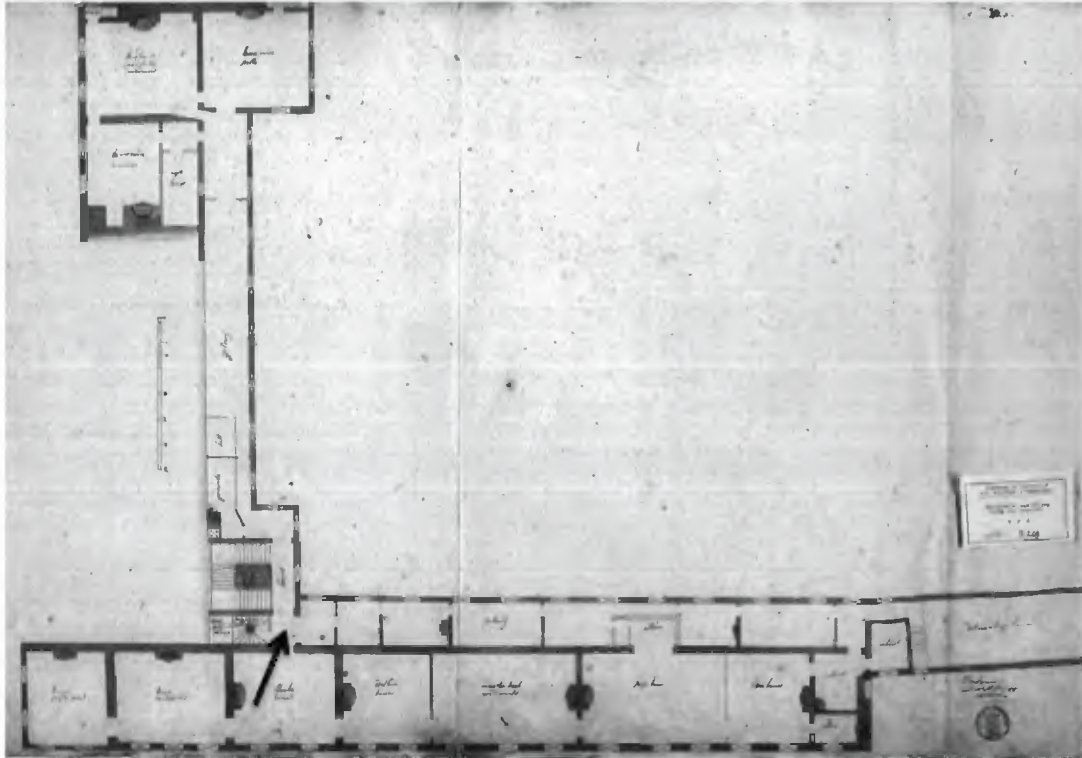
Het middelste veld van het stucplafond heeft een voorstelling met muziekinstrumenten en een partituur. De velden aan weerszijden hebben voorstellingen met putti en een duif dan wel vogels. Ook in de kooflijsten zijn vogels aangebracht. De aanwezigheid van muziekinstrumenten duidt op het gebruik van de kamer als muziekzaal. Er bestaat nog onduidelijkheid over de datering van het stucplafond. In dit rapport wordt uitgegaan van de datering 1767. Er werden toen grote bedragen uitgekeerd aan de Italiaanse stucadoor C.B. Laghi, de Tirolse stucadoor J. Mattlener en aan de Amsterdamse stucadoor Johan van Gorkum (1727-1789).

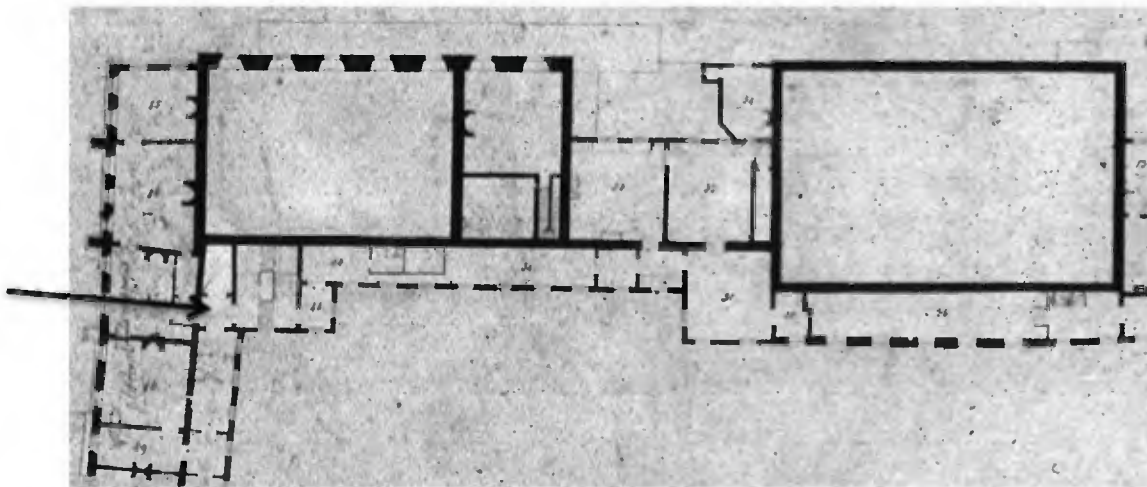
De drie stucvelden van de ambtenarenkamer. Boven het noordelijke veld, beneden het zuidelijke veld.

HET PORTAAL

Evenals het stucplafond in de ambtenarenkamer en in het trappenhuis werd in de tweede helft van de achttiende eeuw het stucplafond gemaakt in het portaal op de tweede verdieping tussen het stadhoudelijk kwartier en het trappenhuis. Het stucplafond is vormgegeven in een Lodewijk XV stijl. In 1756, 1757, 1759 en 1760 zijn volgens de rekeningen ter auditie, waarvan een overzicht is samengesteld door **10.2.e Wob**, kleinere bedragen uitgekeerd aan de stucadoor C.B. Laghi. Mogelijk horen een van deze betalingen bij de gereedkoming van het stucplafond in het portaal.

Stadhoudelijk Kwartier (onder) en het bijbehorende verblijf van de „Prinses Royaal“ (boven). Het portaal verbindt het kwartier van de stadhouder met het trappenhuis en de gang naar de vertrekken van de prinses. Plattegrond van de tweede verdieping, ca. 1776 (NA OPG, H299); noorden is links

Eerste-Kamervleugel en vm. Hofkapel, plattegronden, ca. 1850 (details NA 4.RGD, 386-3, 386-2, 386-1) Het portaal wordt met een pijl aangegeven. Noorden is boven.

Lodewijk XV stucplafond in het portaal op de tweede verdieping.

ONDERZOEKSRISULTATEN

STUCPLAFOND TRAPPENHUIS

Het stucplafond van het trappenhuis is een rijk uitgevoerd stucplafond dat is aangebracht op een ouder stucplafond dat waarschijnlijk een aantal jaar daarvoor is gemaakt.

Tijdens de restauratie in 2020-2021 dat gelijktijdig met het kleuronderzoek is uitgevoerd, is een voorganger van het huidige stucplafond ontdekt. Het eerste stucplafond dat is aangebracht, heeft meerdere afwerkverflagen en moet dus enige tijd in het zicht geweest zijn. In onderstaande foto van de doorgesneden lijst is te zien dat de profilering van het eerste plafond sterk lijkt op het tweede stucplafond.

De pijlen geven het oudste stucplafond aan. Na enige tijd is het plafond opgedikt met een tweede stucplafond.

De oudste afwerking van het eerste stucplafond is een witte kalklaag op een kalkmortel. In de kalkmortel is een grove kwaststreek zichtbaar. De eerste kalklaag is enigszins vergrijsd door vervuiling. Hierop liggen 2 witte kalklagen. Er is geen pigment aangetroffen in de kalklagen.

Het is niet bekend of het stucplafond naast de lijsten geornamenteerd was. Mogelijk betrof het een sober uitgevoerd Lodewijk XIV plafond.

De oudste kalklaag op het eerste stucplafond.

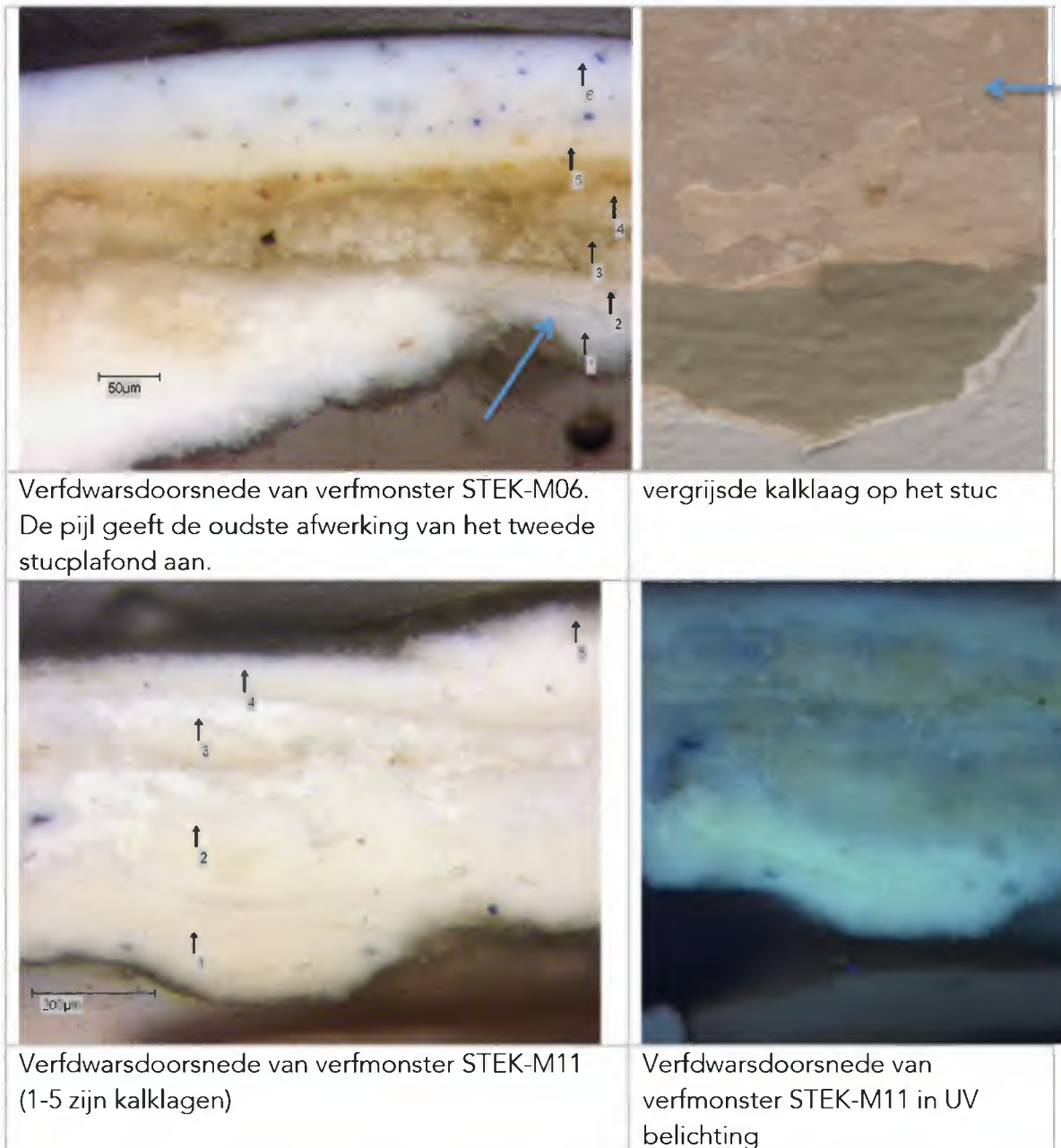
Verdwersdoorsnede verflagen op eerste stucplafond. Op een pleisterlaag (1) ligt een dikke kalklaag (2) en twee dunnere kalklagen (3) en (4).

Nadat er drie opeenvolgende (kalk) afwerkingen zijn aangebracht is tegen het eerste stucplafond een tweede stucplafond aangebracht. Deze is momenteel in het zicht.

Hierna volgt een beschrijving van de verflagen op het tweede stucplafond.

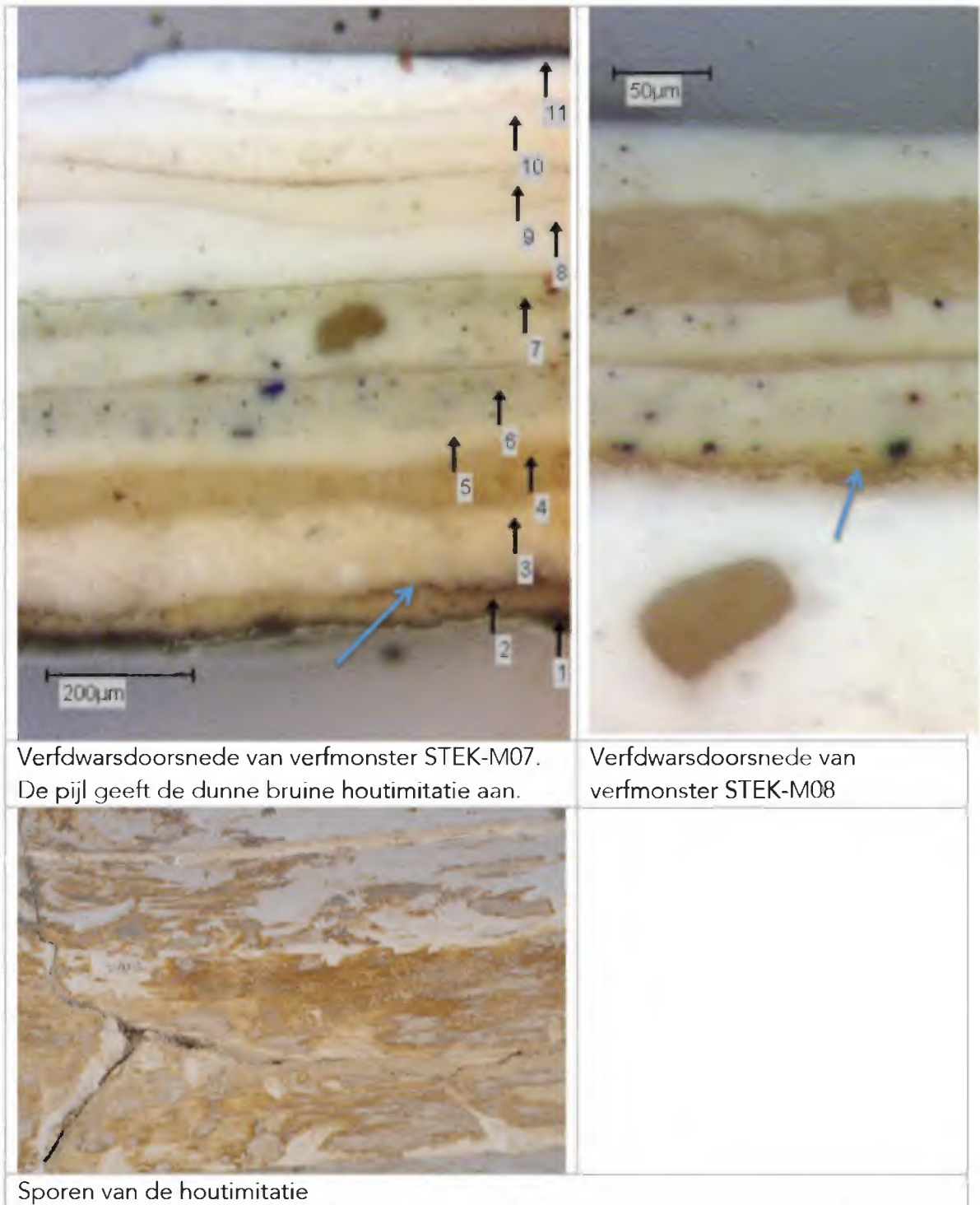
De verflagen van het tweede stucplafond van het trappenhuis zijn op meerdere momenten in zijn afwerkingsgeschiedenis grotendeels verwijderd, waardoor alleen de jongste verflagen integraal aanwezig zijn. Oudere verflagen uit de 18de en 19de eeuw zijn slechts fragmentarisch aanwezig.

De oudste afwerking van het tweede stucplafond is een witte kalklaag. Deze kalklaag is opgebouwd uit een kalk in een organisch bindmiddel. Op sommige onderdelen van het stucplafond is deze afwerking tot circa 5 keer aanwezig. Er is geen kleurend pigment aangetroffen. Waarschijnlijk zijn dit de originele afwerkingen en de eerste overschilderingen.

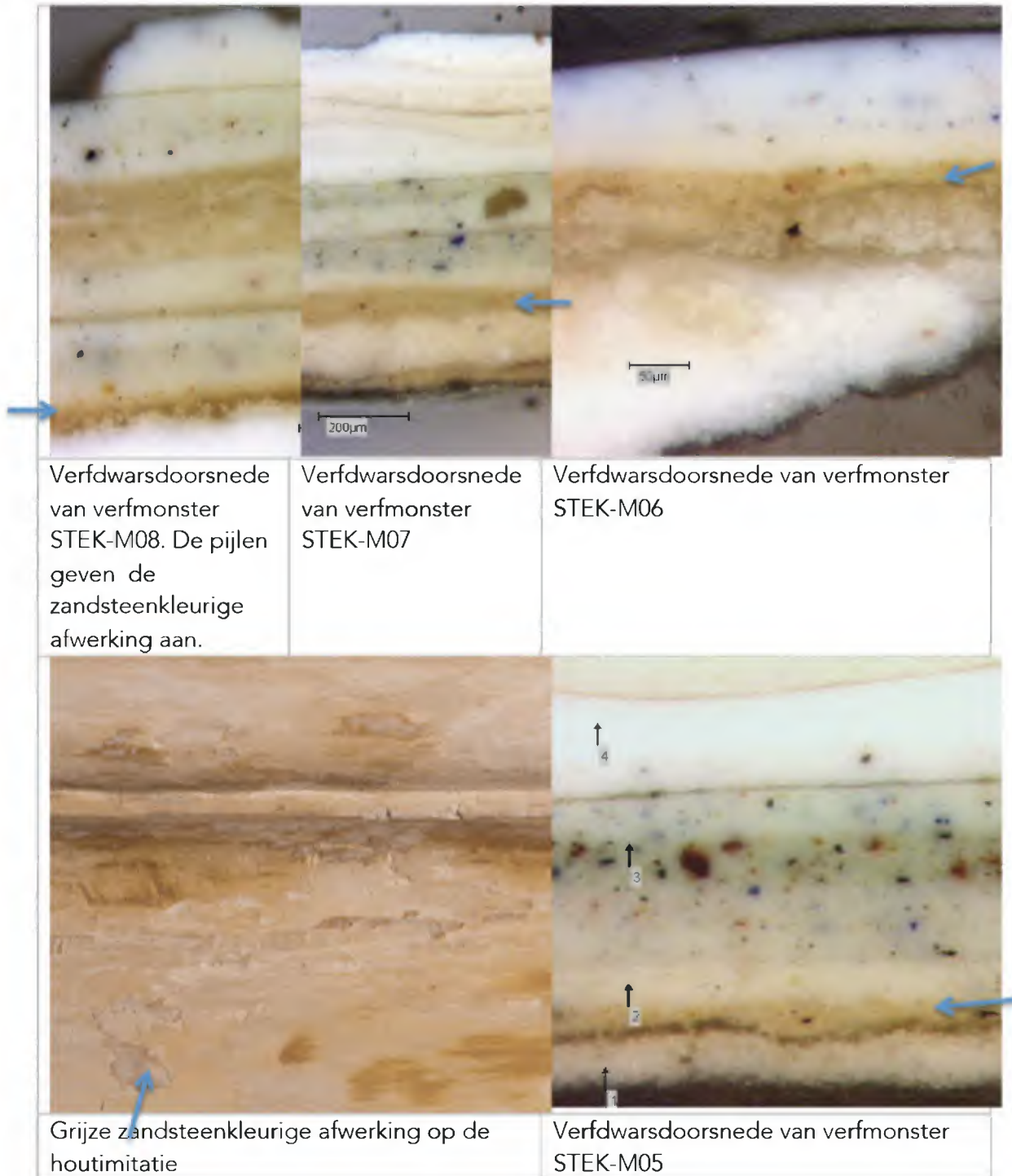
De kalklagen tonen vergrijsd of vergeeld. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt door veroudering en door vervuiling.

Na de kalklagen volgt een houtimitatie aanwezig. Deze imitatie is opgebouwd uit een verflaag met krijt, zinkwit, loodwit en oker. Deze afwerking is dus na de introductie van het witte pigment zinkwit in 1854 aangebracht. Het is waarschijnlijk dat de houtimitatie op het gehele stucplafond aanwezig was.

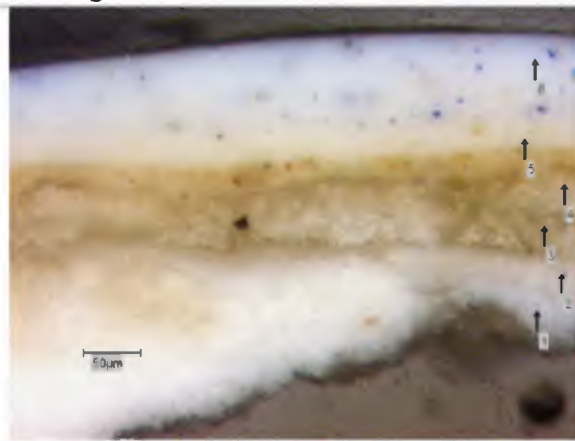
In verfmonster M07 (zie hierboven rechts) is te zien dat de houtimitatie direct op de ondergrond is aangebracht. De oudere kalklagen zijn op dit onderdeel weggewassen.

Na de houtimitatie is een grijsig zandsteenkleurige afwerking aangebracht. Deze afwerking is opgebouwd uit loodwit, zinkwit, krijt en gele oker in een oliehoudend bindmiddel.

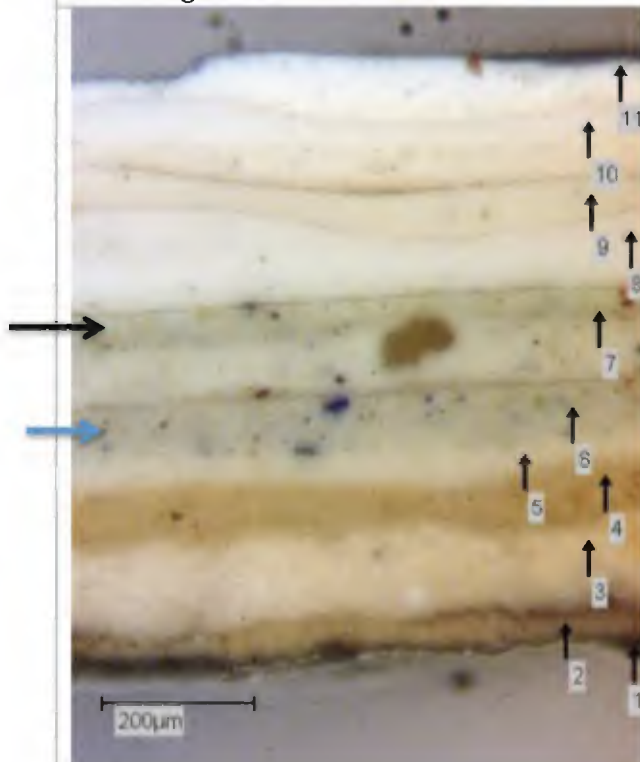

Hierop ligt een pakket van 1-2 grijsblauwe verflagen op een grondering. De grijsblauwe verflagen zijn opgebouwd uit zinkwit, loodwit, krijt, gips, ultramarijn blauw, oker en zwart. Hierop ligt een dunne scheidingslaag. Het is niet met zekerheid te zeggen of dit een scheiding tussen verschillende afwerkingen is; In de verfdwarsdoorsnede lijkt dit pakket op een zelfstandig afwerkstadium. In de stratigrafieën lijken de grijsblauwe lagen op een grondering voor het grijsgroene afwerkstadium. De grijsblauwe lagen hechten zeer goed aan de bovenliggende verflagen.

Op de scheidingslaag ligt een witte grondering met daarop 1-2 grijsgroene verflagen met zinkwit, loodwit, oker en zwart.

Verfdwarsdoorsnede van verfmonster STEK-M06. De blauwe pijl geeft de grijsblauwe afwerking? aan.

Verfdwarsdoorsnede van verfmonster STEK-M07.

De blauwe pijl geeft het grijsblauwe afwerkstadium aan . De zwarte pijl het grijsgroene afwerkstadium.

De grijsgroene afwerking is gedifferentieerd aangebracht; de velden en de achtergrond is in een licht grijsgroen kleur geschilderd. De lijsten en de ornamenten in een iets donkerder grijsgroen.

kleurdifferentiatie kleed putti (donker) op achtergrond (licht).

kleurdifferentiatie lijst (donker) en invulling perk (licht).

Hierna volgen circa 3 afwerkingen die hoofzakelijk uit zinkwit bestaan en circa 2 afwerkingen die uit titaanwit bestaan. Deze moderne afwerkingen zijn met een verfröller aangebracht.

STUCPLAFOND AMBTENARENKAMER

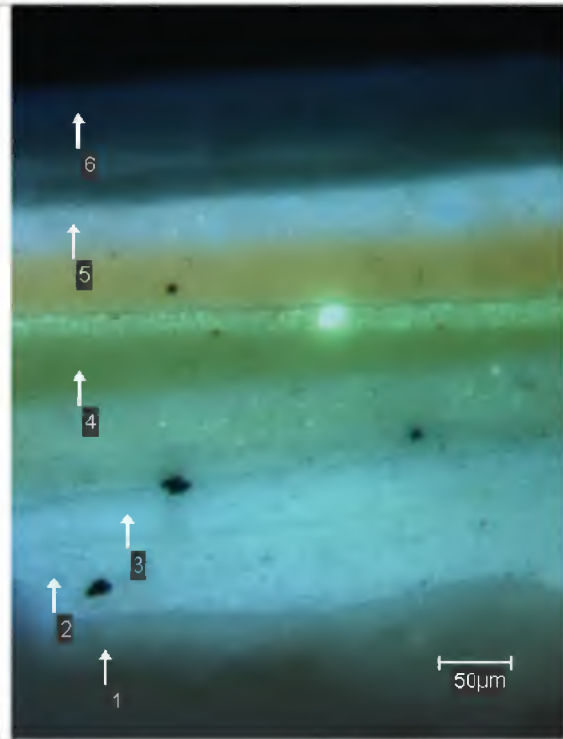
De verflagen van het stucplafond van de ambtenarenkamer zijn minimaal eenmaal verwijderd tijdens zijn afwerkingsgeschiedenis. De vlakke onderdelen en veel ornamenten, zoals de gestuukte vogels, zijn ontdaan van de oudste verflagen. Gelukkig kon op meerdere lijsten en ornamenten het gehele verflagenpakket worden aangetroffen.

De oudste afwerking van het stucplafond is een kalklaag. Deze kalklaag is opgebouwd uit een kalk met weinig oker en organisch zwart in weinig oliehoudend bindmiddel. Dit betekent dat de kalklaag niet wit van kleur was maar licht grijsgeel. Op sommige onderdelen van het stucplafond zijn tot circa 4 kalklagen aanwezig. Waarschijnlijk zijn dit de originele afwerkingen en de eerste overschilderingen.

Verfdwarsdoorsnede SAEK-M01, de onderste lagen zijn kalklagen (2-3)

Verfdwarsdoorsnede SAEK-M01 in UV fluorescentie. De oudste kalklagen lichten blauw op. De lichtgroen schittering is het pigment zinkwit.

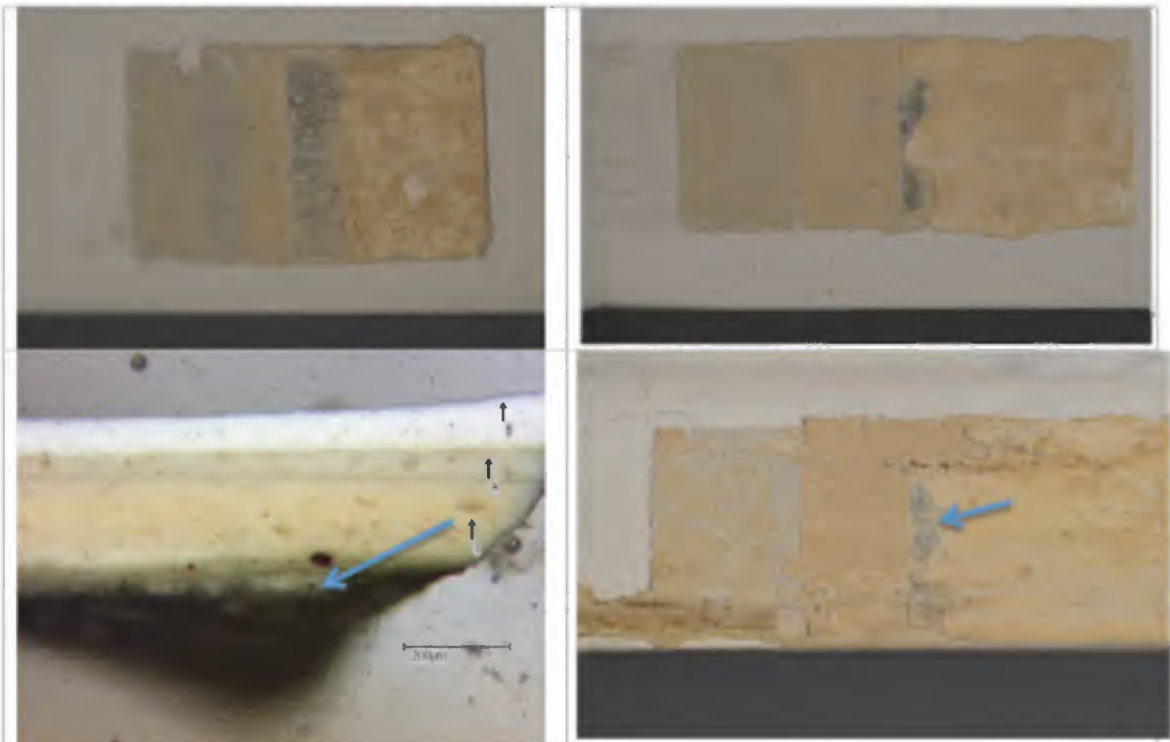

Stratigrafie op de profiellijst van de omstuucte balk. De pijl geeft de oudste kalklaag aan.

Mogelijk oorspronkelijke kalklaag onder een pakket plamuur.

Na de eerste kalklagen is een donkere, grijze kalklaag aangebracht. De kalklaag bestaat uit voornamelijk krijt met organisch zwart pigment, loodwit en weinig oker. Op deze kalklaag ligt een donkergrijs bindmiddel.

Stratigrafie boven en rechtsonder en verfdwarsdoorsnede SAEK-M02 linksonder. De pijl geeft het donkergrijze afwerkstadium aan.

Op een deel van het plafond bevindt zich op deze grijze afwerkslaag een eikenhoutimitatie. Bij het schoonmaken van het plafond werd duidelijk dat deze afwerking alleen aanwezig was op een strook stucwerk dat tegen de blank houten schouw aanwezig is. Waarschijnlijk is dit een proefopzet geweest. Het ligt voor de hand deze proefopzet met houtimitatie te koppelen aan het kaal halen van de oorspronkelijk licht afgewerkte betimmeringen⁴. De kamer zou dan geheel in een houtuitmontering uitgevoerd zijn, blank eikenhout op de betimmeringen en een eikenhoutimitatie op het plafond gelijk met de uitmontering van de naastgelegen blanke kamer. Kennelijk heeft men ervoor gekozen om dit niet uit te voeren. De blanke kamer heeft in 1879-1885 zijn houten plafond en een deel van de betimmering gekregen. Dit betekent waarschijnlijk dat de houtimitatie uit deze periode dateert.

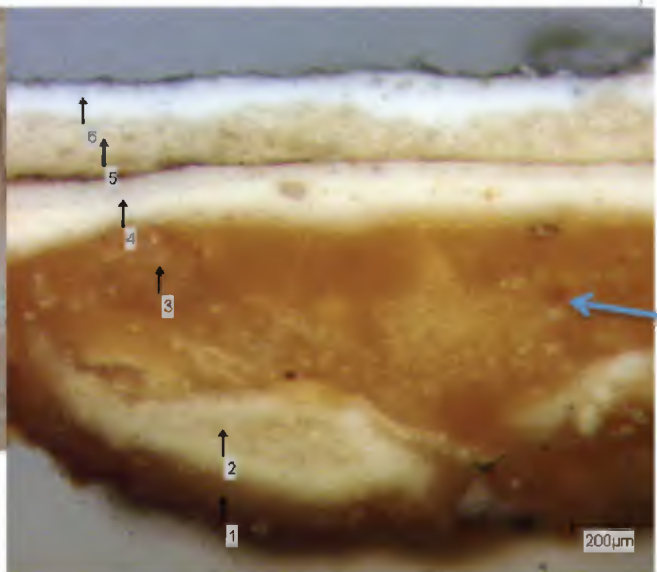
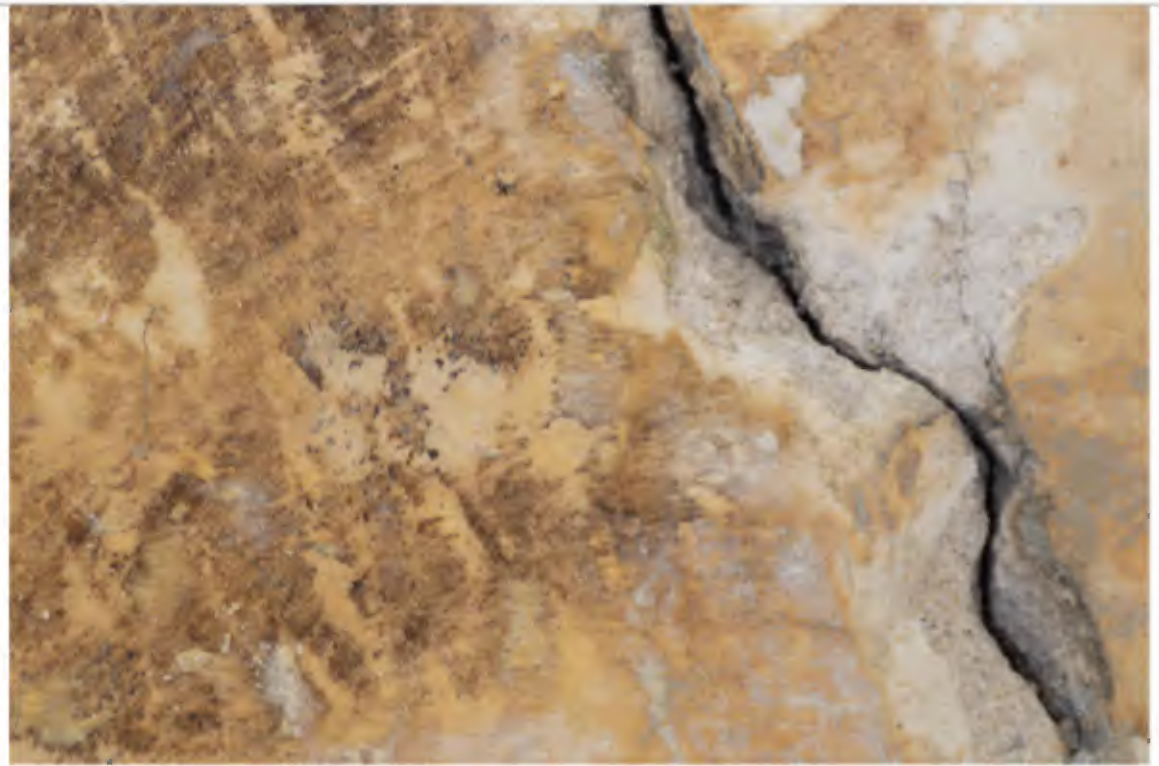
⁴ Bouwhistorisch Onderzoek BBA, blz 245

Naastgelegen blanke kamer

Foto tijdens reinigen van het plafond. De strook met eikenhoutimitatie is hier aanwezig.

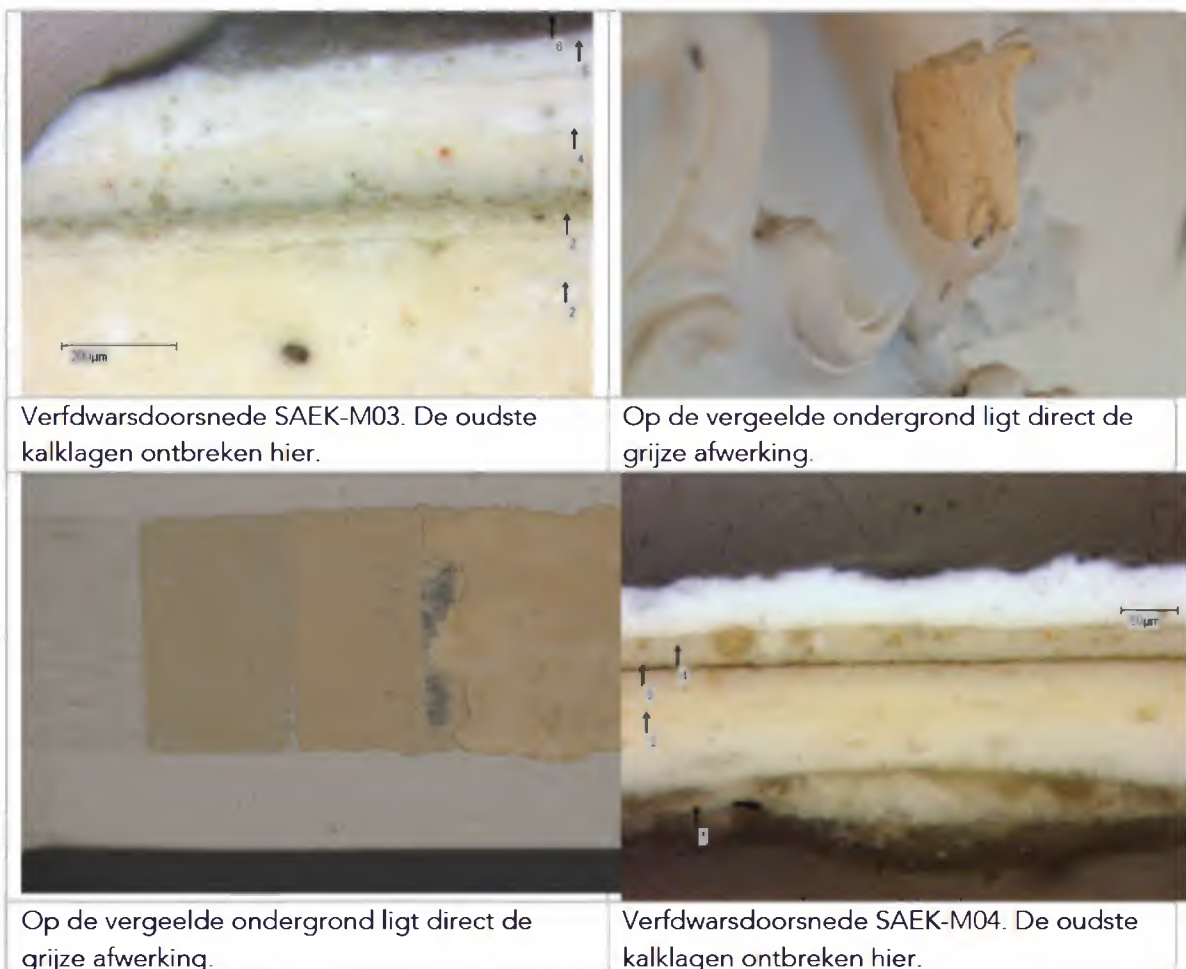
De eikenhoutimitatie op het stucwerk bij de schouw. Deze houtimitatie volgt na meerdere kalklagen. Het verfmonster toont een dikke bruine transparante laag met krijt en bruine oker (zie pijl) in een oliehoudend bindmiddel.

Na de proefopzet met de houtimitatie volgt een geel afwerkstadium, opgebouwd uit een grijze grondering en een gele afwerkverflaag met hierin loodwit, zinkwit en oker in een oliehoudend bindmiddel. De aanwezigheid van het pigment zinkwit dateert deze afwerking na 1854.

Na het geel volgt een oker- of grijsgeel. Deze afwerking is opgebouwd uit voornamelijk zinkwit met oker, weinig loodwit en bariumsulfaat in een oliehoudend bindmiddel.

Hierop liggen twee crème-witte moderne afwerkstadia die zijn opgebouwd uit het naoorlogse pigment titaanwit.

Het volledige verflagenpakket zoals hierboven beschreven is niet op alle onderdelen aanwezig. Voor het aanbrengen van de grijze kalklaag zijn de oudere kalklagen weggewassen. Dit heeft waarschijnlijk rond het midden van de negentiende eeuw plaatsgevonden.

STUCPLAFOND PORTAAL

Het stucplafond van het portaal is in de recente geschiedenis kaalgehaald. De vlakke delen en de buitenzijde van de rocailles zijn van hun historische afwerkingen ontdaan. In de diepte van het snijwerk zijn nog historische verflagen aanwezig.

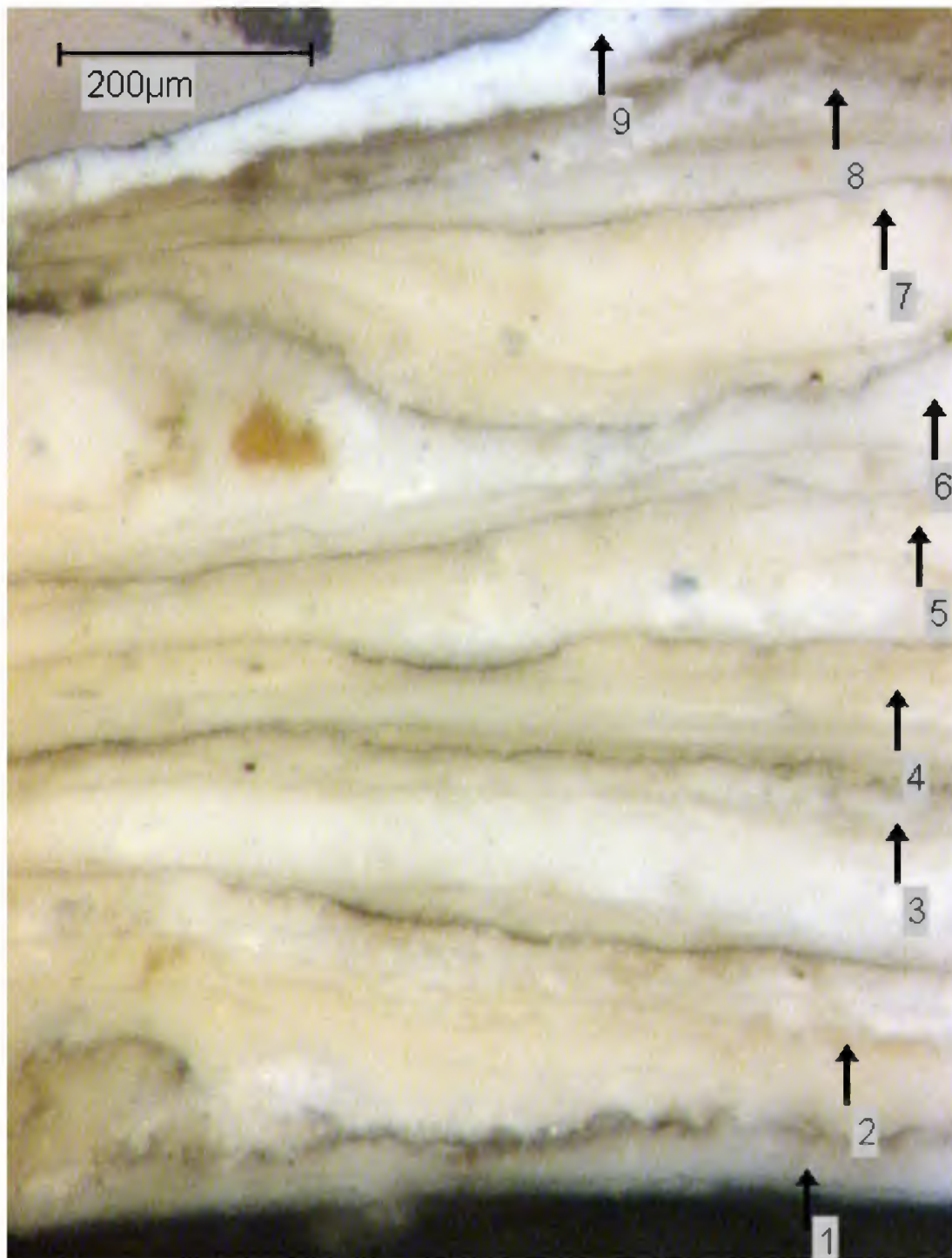
Overzicht van de rocaïlle van het stucplafond van het portaal

In de diepte van het snijwerk ligt een pakket historische verflagen.

De buitenzijde van de rocaïlle is kaalgehaald. De oudste afwerking is blijven zitten.

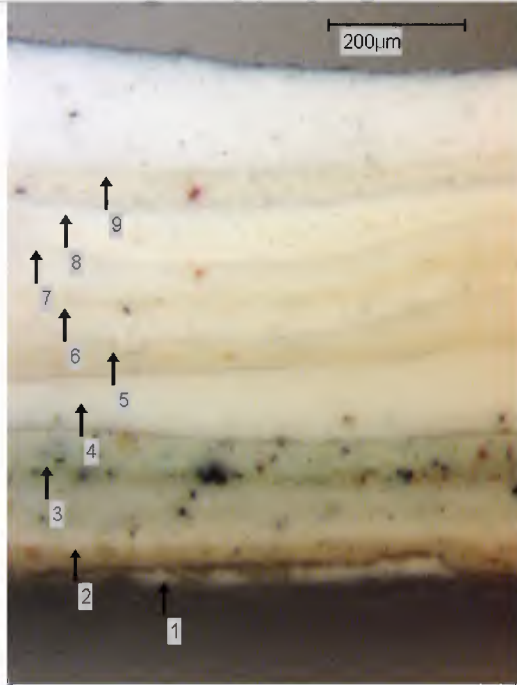
De oudste afwerking is een witte kalklaag afgedekt met een dikke zwarte vuillaag. In de witte kalklaag zijn sporen van loodwit en een silicaatvulmiddel gevonden. De kalk is gebonden door een proteïne-houdend bindmiddel.

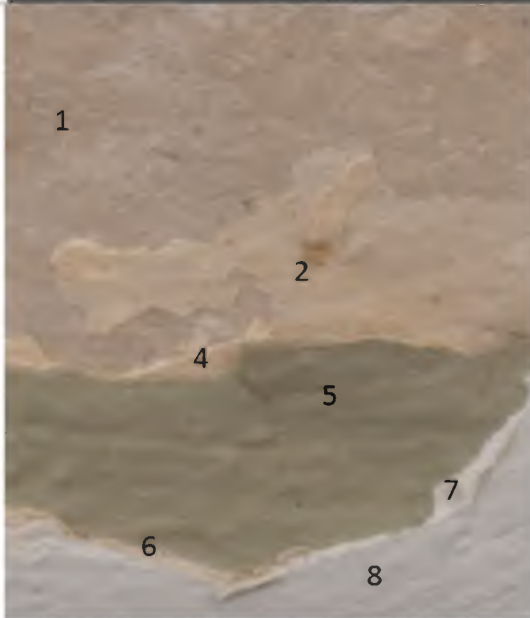
Hierna volgen minimaal zeven kalkafwerkingen die uit meerdere kalklagen zijn opgebouwd en die telkens met een dikke vuillaag worden afgedekt. De laatste afwerking is een moderne witte verflaag met onder andere titaanwit als pigment.

DOCUMENTATIE ONDERZOEKSLOKATIES

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1752			
Onderdeel: lijst en veld in koofdeel	Verfmonster			
Onderzoekslokatie: Stucplafond trappenhuis	Datum:			
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob			
				
	fase	lagen	kleur	beschrijving
	VII	11	huidig wit	huidige afwerking
		10	wit	opengekrabde verflaag
	VI	9	geelcreme	afwerking
		8	wit	grondering
	V	7	geelcreme	afwerking
	IV	6	geel crème	afwerking (verfrollerhuid)
	III	5	groenig grijs (donker op de lijsten en lichter in de vlakken)	afwerking
		4	grijs met zwarte spikkels	grondering
	II	3	donkergele restanten	bindmiddel
		2	streperig geel	afwerking
	I	1	lichtgeel	afwerking
	0	wit	stuc (drager)	
opmerking:				

Project: Stucplafonds Eerste Kamer		Bouwjaar: 1752		
Onderdeel: lijst in koofdeel		Verfmonster STEK-M05		
Onderzoeksllocatie: Stucplafond trappenhuis		Datum:		
NR:		Uitvoering: 10.2.e Wob		
	fase	lagen	kleur	beschrijving
	X		wit, (10) titaanwit	huidige afwerking
	IX		crème (9), titaanwit	afwerking
			lichtgrijs	grondering
	VIII		crème (8), titaanwit	afwerking
			geel-crème	grondering
	VII		geel-crème (7), titaanwit	afwerking
			wit	grondering
	VI		geel-crème (6), lithopoon	afwerking
			wit	
	V		geel crème (5)	afwerking (verfrollerhuid)
		lichtgeel		
IV		wit (4), zinkwit	afwerking	
		lichtgrijs	grondering	
III		groenig grijs (3), o.a. ultramarijn, oker zinkwit	afwerking	
		grijs, o.a. ultramarijn, oker zinkwit	grondering	
II		lichtblauw met blauwe spikkels	afwerking	
		lichtblauw met blauwe spikkels	grondering	
I		wit (2), loodwit, zinkwit, krijt en oker)	grondering	
		geel	afwerking	
		dun bruin	bindmiddel	
		wit (1) krijt, loodwit en zinkwit	afwerking (na 1854)	
opmerking: de kalklagen zijn niet aanwezig op dit onderdeel.				

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1752																																																				
Onderdeel: Stucplafond trappenhuis	Verfmonster																																																				
Onderzoeklokatie: overgang (kleed) putti naar achtergrond	Datum:																																																				
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob																																																				
																																																					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>fase</th> <th>lagen</th> <th>kleur</th> <th>beschrijving</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td>groenig grijs (donker op de lijsten en lichter in de vlakken)</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td>de onderliggende afwerkingen zijn niet vrijgelegd</td> <td> </td> </tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr> <td colspan="4">opmerking:</td> </tr> </tbody> </table>	fase	lagen	kleur	beschrijving																							groenig grijs (donker op de lijsten en lichter in de vlakken)	afwerking			de onderliggende afwerkingen zijn niet vrijgelegd																		opmerking:			
	fase	lagen	kleur	beschrijving																																																	
			groenig grijs (donker op de lijsten en lichter in de vlakken)	afwerking																																																	
			de onderliggende afwerkingen zijn niet vrijgelegd																																																		
opmerking:																																																					

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1752			
Onderdeel: veld in koofdeel	Verfmonster			
Onderzoeklokatie: Stucplafond trappenhuis	Datum:			
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob			
				
	fase	lagen	kleur	beschrijving
	VII	8	wit (8)	huidige afwerking
	VI	7	wit (7)	afwerking
	V	6	geel-crème (6)	afwerking
	IV	5	groenig grijs (5)	afwerking
	III	4	dun bruingeel	bindmiddel
		3	geel-crème (4)	afwerking
			links wit vulmiddel voor reparatie (3)	
	II	2	wit-crème (plaatselijk vergeeld) (2)	afwerking (kalklaag)
I	1	lichtgrijs (1)	afwerking (kalklaag)	
	0	wit	ondergrond	
opmerking:				

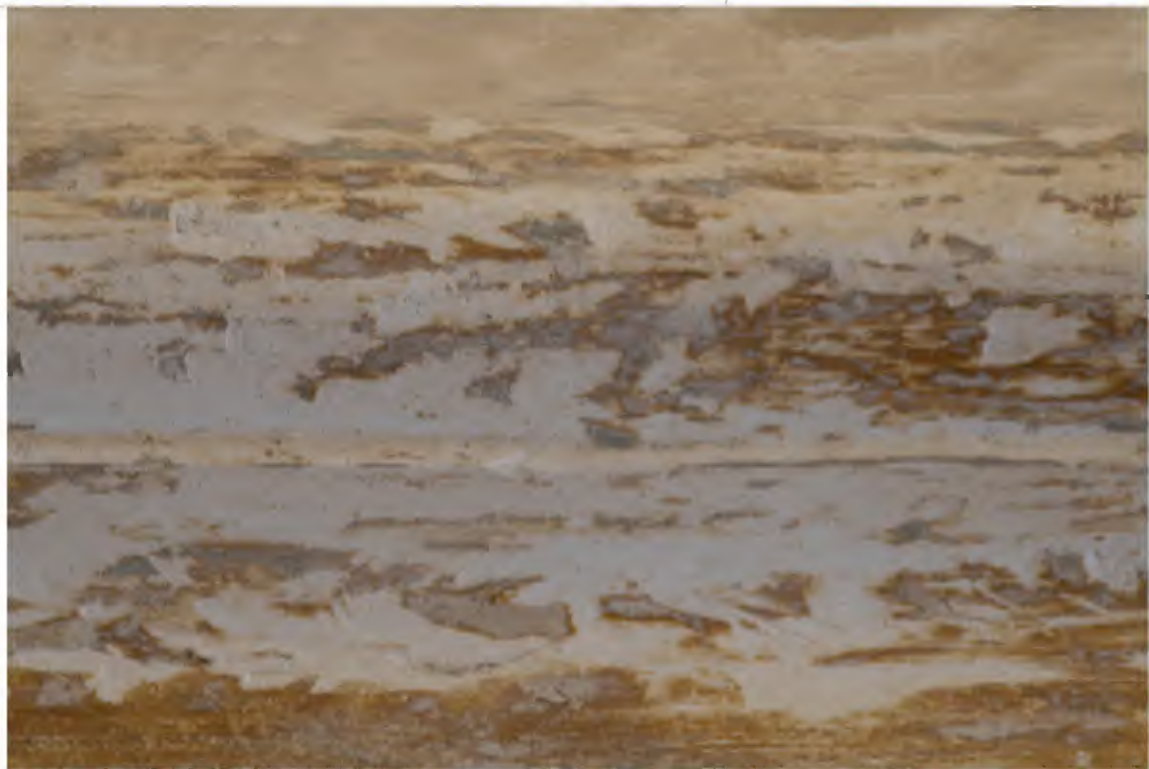
Project: Stucplafonds Eerste Kamer		Bouwjaar: 1752		
Onderdeel: veld in koofdeel		Verfmonster STEK-M06		
Onderzoekslokatie: Stucplafond trappenhuis		Datum:		
NR:		Uitvoering: 10.2.e Wob		
	fase	lagen	kleur	beschrijving
	overige verlagen niet in verfmonster			
	IV		I. blauwgrijs met blauwe spikkels (6), ultramarijn, zinkwit in olie	afwerking
			crème (5), zinkwit, loodwit en oker	grondering
			d. geel	afwerking
	III		transparant I. grijs	bindmiddellaagje
			crème (4), krijt, loodwit, zinkwit	kalklaag, na 1854
	II		transparant crème (3), organisch bindmiddel?	kalklaag met weinig zinkwit, na 1854
	I		transparant I. grijs	bindmiddellaagje
		crème (2), organisch bindmiddel?	kalklaag	
		wit (1), krijt, organisch bindmiddel?	pleisterwerk	
opmerking:				

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1752			
Onderdeel: ornament in kooflijst	Verfmonster			
Onderzoeklokatie: Stucplafond trappenhuis	Datum:			
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob			
				
	fase	lagen	kleur	beschrijving
	XIV	16	huidig wit	afwerking
		15	wit	opengekrabde verflaag
	XIII	14	geelcreme	afwerking
		13	wit	grondering
	XII	12	geelcreme	afwerking
	XI	11	geel crème	afwerking (verfröllerhuid)
	X	10	groengrijs	afwerking
	IX	9	donkergeel	afwerking
	VIII	8	crème	afwerking (kalklaag)
	VII	7	wit	afwerking (kalklaag)
	VI	6	crème	afwerking (kalklaag)
	V	5	wit	afwerking (kalklaag)
	IV	4	crème	afwerking (kalklaag)
	III	3	I crème	afwerking (kalklaag)
	II	2	crème	afwerking (kalklaag)
	I	1	lichtgrijs	afwerking (kalklaag)
		0	wit	stuc, ondergrond
opmerking:				

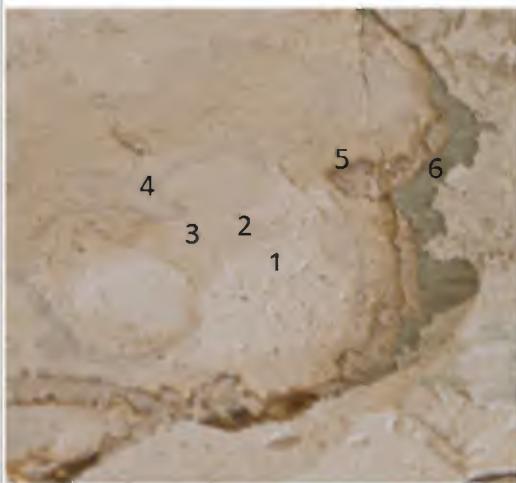
Project: Stucplafonds Eerste Kamer		Bouwjaar: 1752		
Onderdeel: ornament in lijst tussen koof en middenveld		Verfmonster: STEK-M11		
Onderzoekslokatie: Stucplafond trappenhuis		Datum:		
NR:		Uitvoering: 10.2.e Wob		
	fase	lagen	kleur	beschrijving
		5	kalklaag, met zwarte en gele inclusies	afwerking
		4	kalklaag, met zwarte en gele inclusies	afwerking
		3	kalklaag, met zwarte en gele inclusies	afwerking
		2	kalklaag, met zwarte en gele inclusies	afwerking
		1	kalklaag, met zwarte en gele inclusies	afwerking
opmerking: alleen de onderste verflagen zijn aanwezig in dit verfmonster				

Project: Stucplafonds Eerste Kamer		Bouwjaar: 1752		
Onderdeel: lijst tussen koof en middenveld		Verfmonster STEK.M07		
Onderzoekslokatie: Stucplafond trappenhuis		Datum:		
NR:		Uitvoering: 10.2.e Wob		
	fase	lagen	kleur	beschrijving
	VIII	19	wit (11)	huidige afwerking
		18	crème	grondering
		17	wit	grondering
	VII	16	wit (10)	afwerking
		15	crème	
		14	scheidingslaag	
	VI	13	geel crème (9)	afwerking
		12	scheidingslaag	
	V	11	wit (8), zinkwit	afwerking
	IV	10	groenig grijs (7), zinkwit, loodwit, oker en zwart in olie	afwerking
		9	l. groenig grijs, o.a. ultramarijn, oker zinkwit	voorklaag
		8	scheidingslaagje	
	III	7	lichtblauw (6) met blauwe spikkels, zinkwit, loodwit, bariumsulfaat, ultramarijn blauw, oker, zwart in olie	afwerking
		6	wit (5)	grondering
	II	5	geel (4), zinkwit, loodwit, oker en krijt in olie	afwerking (na 1854)
		4	wit (3), loodwit, zinkwit, krijt)	
	I	3	dun bruin	bindmiddel
		2	geel (2), zinkwit, loodwit, oker en krijt in olie	afwerking (na 1854)
	1	dun bruin	bindmiddel	
opmerking: de oudste verflagen ontbreken op dit onderdeel				

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1752			
Onderdeel: veld middendeel	Verfmonster STEK.M08			
Onderzoeklokatie: Stucplafond trappenhuis	Datum:			
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob			
	fase	lagen	kleur	beschrijving
	VII	15	wit (11)	huidige afwerking
		14	crème (10)	
	VI	13	wit (9)	afwerking
	VI	12	crème (8)	afwerking
		11	wit	
	V	10	crème (7)	afwerking
	IV	9	wit (6), zinkwit	afwerking
		8	lichtbruin (5), loodwit, krijt, zinkwit in olie	
	III	7	lichtgrijs (4), loodwit, zinkwit, krijt, oker in olie	afwerking
	II	6	scheidingslaagje	bindmiddellaag
		5	lichtgrijs (3), zinkwit, loodwit en oker in olie	afwerking
		4	grijs	voorlaklaag
		3	lichtgrijs	grondering
	I	2	dun geel, krijt, zinkwit, loodwit en oker	afwerking
	1	bruin (2), krijt, zinkwit, loodwit en oker in olie	bindmiddel	
	0	dikke witte laag (1)	pleisterwerk	
opmerking: de oudste verflagen ontbreken op dit onderdeel				

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1752																																																												
Onderdeel: lijst onder koepelgewelf	Verfmonster																																																												
Onderzoekslokatie: Stucplafond Trappenhuis	Datum:																																																												
NR:	Uitvoering: 10.1.b Wob																																																												
																																																													
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>fase</th> <th>lagen</th> <th>kleur</th> <th>beschrijving</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="4">de jongere verflagen zijn weggenomen tijdens het schoonmaken van het plafond</td> </tr> <tr> <td>V</td> <td>6</td> <td>wit</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td>IV</td> <td>5</td> <td>crème</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td>III</td> <td>4</td> <td>grijs</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td>II</td> <td>3</td> <td>grijs-crème</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td>I</td> <td>2</td> <td>streperig (cognac) bruin</td> <td>houtimitatie</td> </tr> <tr> <td></td> <td>1</td> <td>geel-crème</td> <td>fondkleur</td> </tr> <tr> <td></td> <td>0</td> <td>wit</td> <td>stuc</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="4">opmerking: de oudste verflagen ontbreken op dit onderdeel</td> </tr> </tbody> </table>	fase	lagen	kleur	beschrijving	de jongere verflagen zijn weggenomen tijdens het schoonmaken van het plafond				V	6	wit	afwerking	IV	5	crème	afwerking	III	4	grijs	afwerking	II	3	grijs-crème	afwerking	I	2	streperig (cognac) bruin	houtimitatie		1	geel-crème	fondkleur		0	wit	stuc																					opmerking: de oudste verflagen ontbreken op dit onderdeel			
fase	lagen	kleur	beschrijving																																																										
de jongere verflagen zijn weggenomen tijdens het schoonmaken van het plafond																																																													
V	6	wit	afwerking																																																										
IV	5	crème	afwerking																																																										
III	4	grijs	afwerking																																																										
II	3	grijs-crème	afwerking																																																										
I	2	streperig (cognac) bruin	houtimitatie																																																										
	1	geel-crème	fondkleur																																																										
	0	wit	stuc																																																										
opmerking: de oudste verflagen ontbreken op dit onderdeel																																																													

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1752
Onderdeel: gewelfvlak	Verfmonster
Onderzoeklokatie: Stucplafond Trappenhuis	Datum:
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob

fase	lagen	kleur	beschrijving
XIII	23	wit crème	huidige afwerking
XII	22	wit crème	afwerking
XI	21	wit crème	afwerking
X	20	grijzige top	scheidingslaagje
	19	crème	afwerking
IX	18	bruinige top	scheidingslaagje
	17	crème	afwerking
VIII	16	crème	afwerking
VII	15	groengrijs (6)	afwerking
	14	crème	grondering
VI	13	geel crème	afwerking
	12	d. crème	grondering
	11	grijs-crème	grondering
V	10	bruin (5)	houtimitatie
	9	geelbruin	fondkleur
	8	warm crème top	vuil/patina
IV	7	crème (4)	afwerking,kalklaag
	6	grijze top	vuil/patina
III	5	crème	afwerking,kalklaag

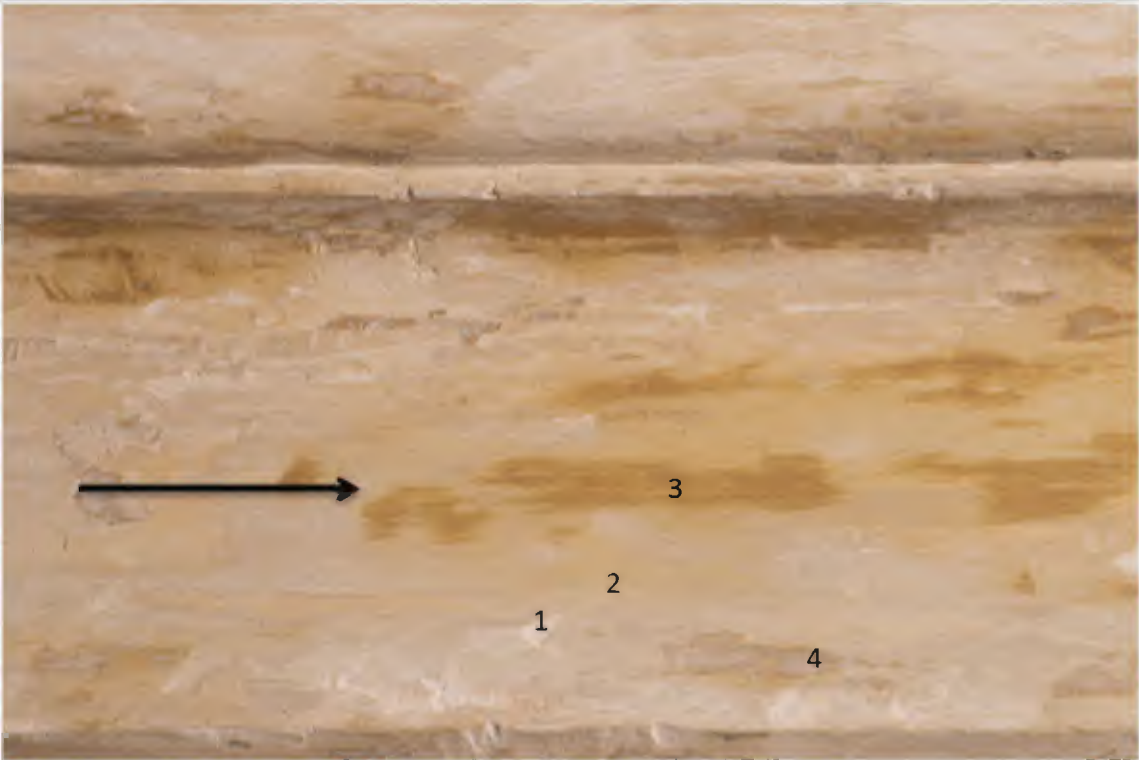
		4	warm crème top	vuil/patina
	II	3	crème (3)	afwerking, kalklaag
		2	warm crème top	vuil/patina
	I	1	crème (2)	oorspronkelijk afwerking, kalklaag
		0	wit (1)	stuc
opmerking:				

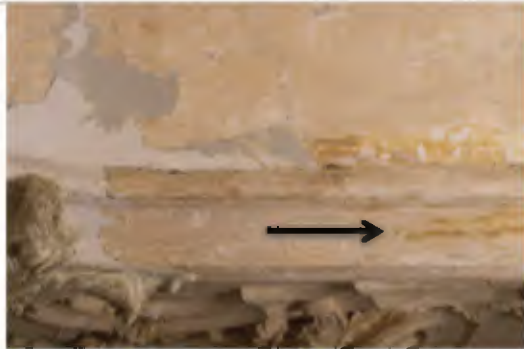
Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1752
Onderdeel: gewelfvlak	Verfmonster
Onderzoekslokatie: Stucplafond Trappenhuis	Datum:
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob

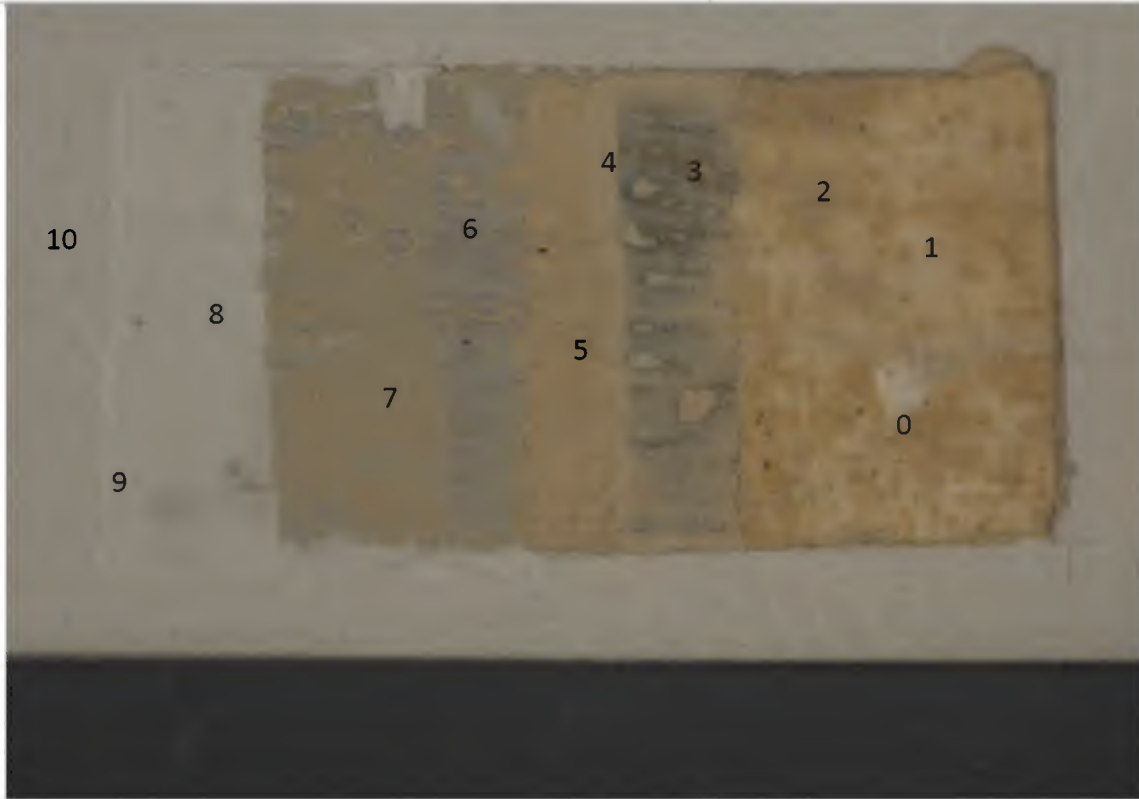
fase	lagen	kleur	beschrijving
de jongste verflagen zijn weggenomen tijdens het schoonmaken van het plafond			
V	6	wit	afwerking
IV	5	crème	afwerking
III	4	grijs (5)	afwerking
II	3	grijs-crème (4)	afwerking
I	2	streperig (cognac) bruin (3)	houtimitatie (zie pijl)
	1	geel-crème (2)	fondkleur
	0	wit (1)	stuc
opmerking: de oudste verflagen ontbreken op dit onderdeel			

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1752
Onderdeel: lijst tussen koef en koepel	Verfmonster
Onderzoekslokatie: Stucplafond Trappenhuis	Datum:
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob

	fase	lagen	kleur	beschrijving
	de jongste verflagen zijn weggenomen tijdens het schoonmaken van het plafond			
	II	3	grijs-crème (4)	afwerking
	I	2	streperig (cognac) bruin (3)	houtimitatie (zie pijl)
	1	geel-crème (2)	fondkleur	
	0	wit (1)	stuc	
opmerking: de oudste verflagen ontbreken op dit onderdeel				

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767
Onderdeel: zijkant omstucte balklaag	Verfmonster
Onderzoekslokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob

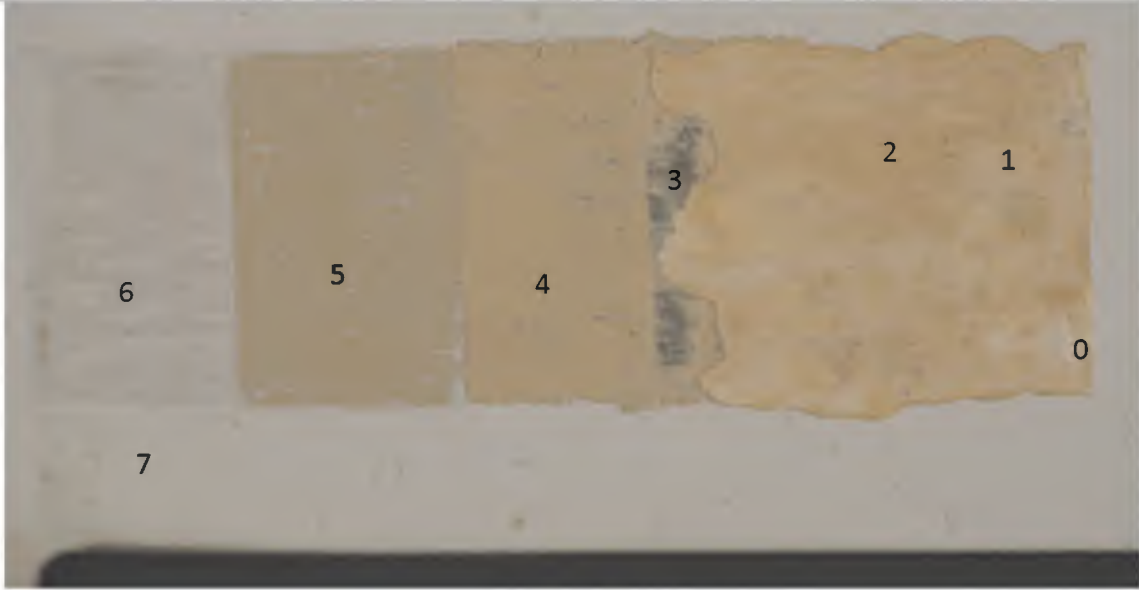

fase	lagen	kleur	beschrijving
VI	10	crème	huidige afwerking
	9	wit	opengekrabde verflaag
V	8	crème	afwerking
IV	7	okergeel	afwerking
	6	grijs met kwaststreek	afwerking of grondering
III	5	geel	afwerking
	4	lichtgeel	grondering
II	3	d. grijs	afwerking
I	2	streperig geel	bindmiddel/ scheidingslaagje
	1	lichtgeel	kalklaag
	0	wit	ondergrond

opmerking: laag 9 is opgekrabd tijdens het onderzoek daardoor lijkt het een aparte verflaag. Het is de onderste helft van het crème van laag 10. Omdat het een andere kleur heeft is het apart benoemd.

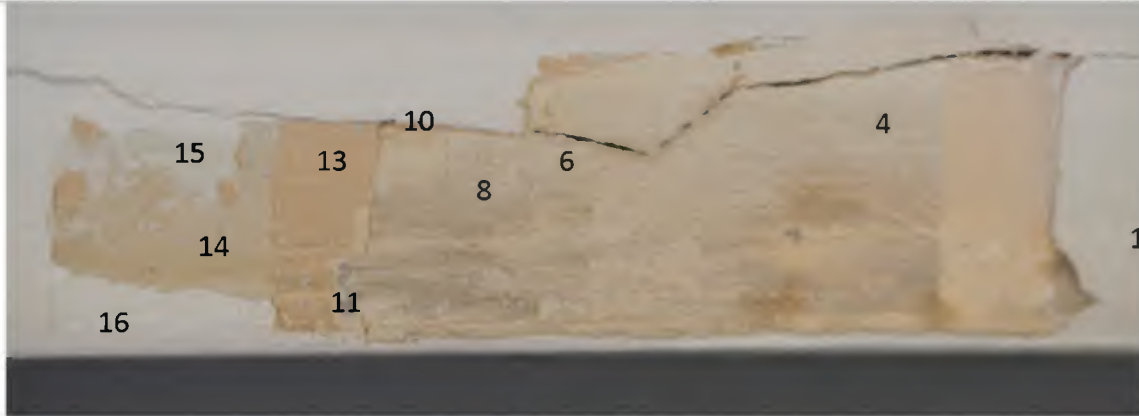
Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767
Onderdeel: zijkant omstucte balk	Verfmonster
Onderzoeklokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob

fase	lagen	kleur	beschrijving
VI	7	wit	huidige afwerking
V	6	crème	afwerking
IV	5	okergeel	afwerking
III	4	geel	afwerking
II	3	donker grijs	afwerking
I	2	streperig geel	bindmiddel/ scheidingslaagje
	1	lichtgeel	kalklaag
	0	wit pleisterwerk	ondergrond
opmerking: de oudste afwerkingen zijn niet aanwezig op dit onderdeel.			

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767			
Onderdeel: lijst zijkant balk	Verfmonster			
Onderzoekslokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:			
NR:	Uitvoering 10.2.e Wob			
				
	fase	lagen	kleur	beschrijving
	X	15	wit	huidige afwerking
	IX	14	crème	afwerking
	VIII	13	okergeel	afwerking
	VII	12	geel	afwerking
	VI	11	d. grijs	afwerking
	V	10	I geel streperig	
		9	crème	
	IV	8	streperig I. grijs	vervuild oppervlak
		7	crème	kalklaag
	III	6	streperig I. grijs	vervuild oppervlak
		5	warm crème	kalklaag
	II	4	streperig I. grijs	vervuild oppervlak
		3	wit	kalklaag
	I	2	streperig geel	bindmiddel/ scheidingslaagje
		1	lichtgeel	kalklaag
	0	wit	ondergrond	
opmerking:				

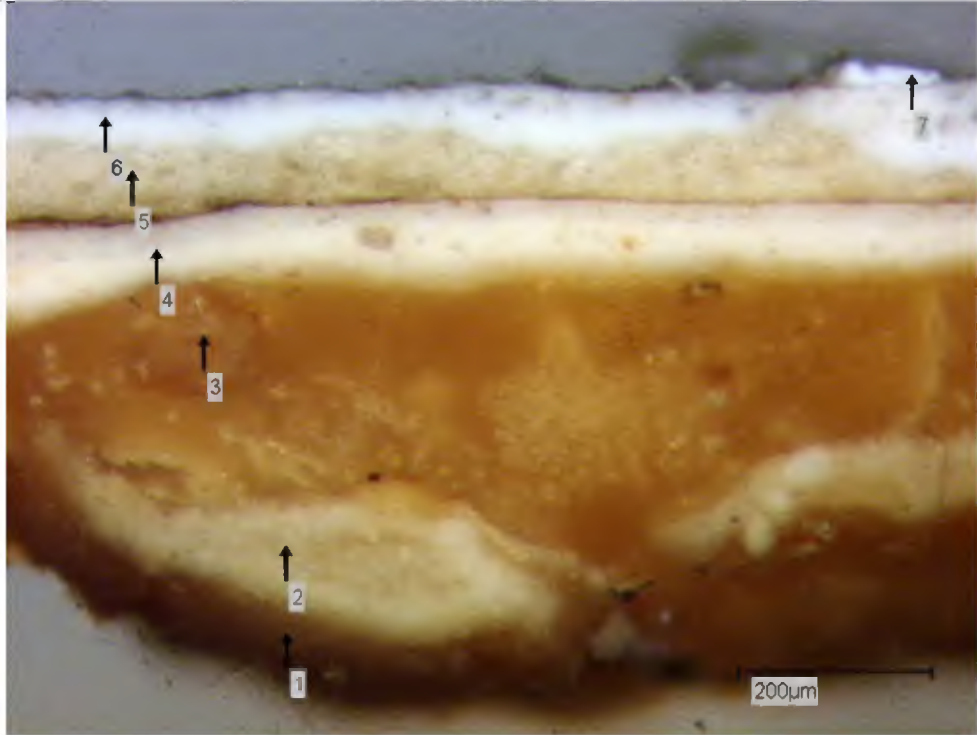
Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767
Onderdeel: lijst zijkant balk	Verfmonster
Onderzoeklokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob

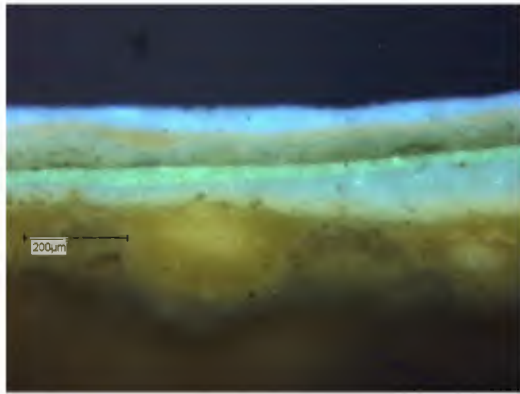
fase	lagen	kleur	beschrijving
X	16	wit	huidige afwerking
IX	15	crème	afwerking
VIII	14	grijsgeel	afwerking
VII	13	geel	afwerking
	12	lichtgeel	grondering
VI	11	d. grijs	afwerking
	10	I geel streperig	vervuild oppervlak
V	9	crème	kalklaag
	8	streperig I. grijs	vervuild oppervlak
IV	7	crème	kalklaag
	6	streperig I. grijs	vervuild oppervlak
III	5	warm crème	kalklaag
	4	streperig I. grijs	vervuild oppervlak
II	3	wit	kalklaag
	I	2	streperig geel
	1	lichtgeel	kalklaag
	0	wit	ondergrond
opmerking:			

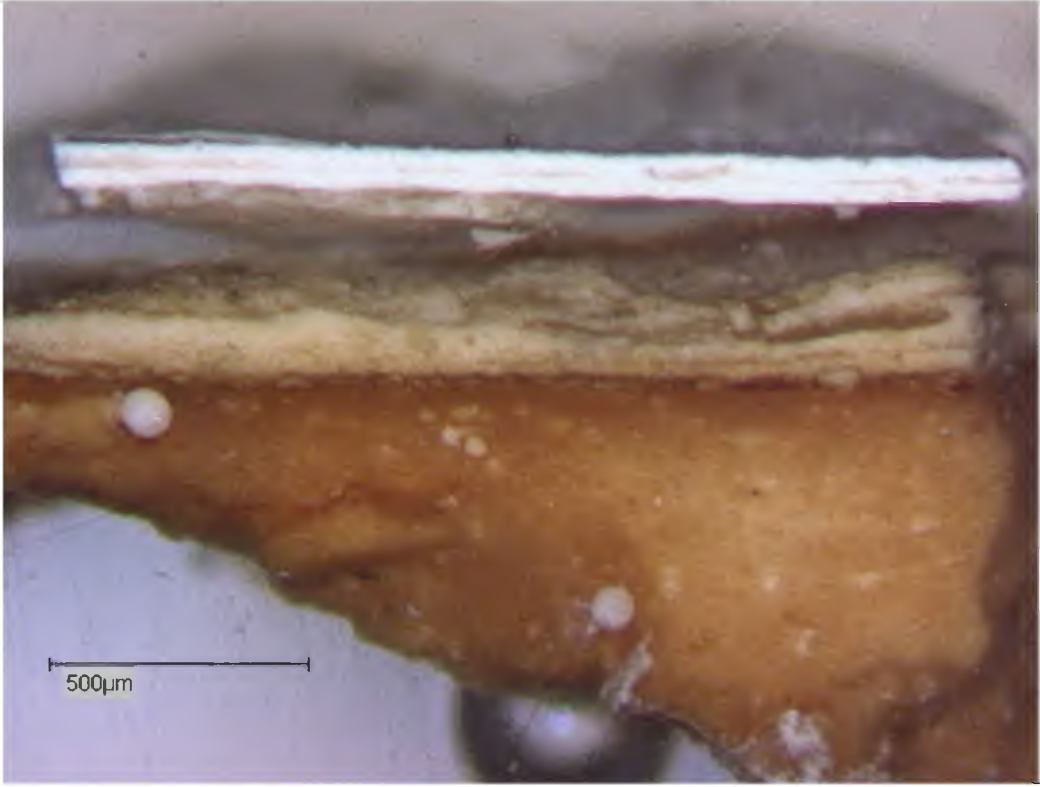
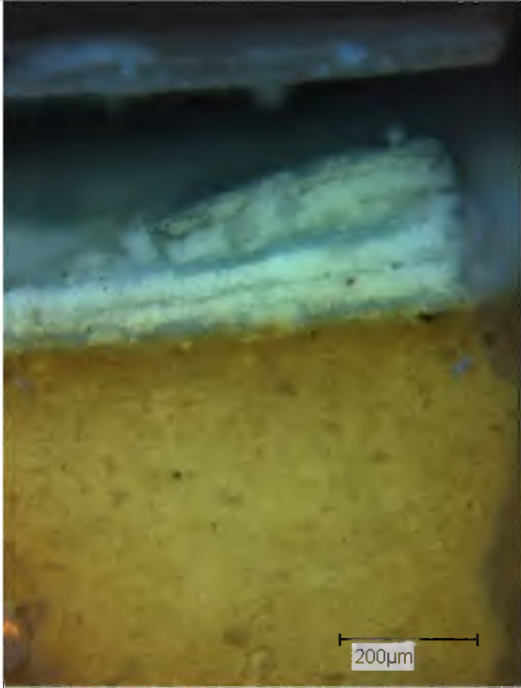
Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767
Onderdeel: middenveld ornament	Verfmonster STEK-M09
Onderzoekslocatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob

fase	lagen	kleur	beschrijving
V	10	wit (6), zinkwit in olie	afwerking
	9	transparant grijs (5), gips, loodwit, zinkwit	grondering
IV	8	dun bruin	vuilaagje
	7	lichtgrijs (4), loodwit, zinkwit in olie	afwerking
	6	wit	grondering
III	5	geel	afwerking
	4	dikke verbruinde laag (3), kalk	bindmiddellaag
II	3	wit (2), loodwit en krijt	afwerking
I	2	transparant geel (1), loodwit, krijt, weinig oker	afwerking
	1	stuc	ondergrond

opmerking:

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767			
Onderdeel: middenveld ornament	Verfmonster STEK-M09			
Onderzoekslokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:			
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob			
				
	fase	lagen	kleur	beschrijving
	IV	7	wit, zinkwit in olie	afwerking
		6	wit, zinkwit in olie	grondering
	III	5	lichtgrijs, loodwit, zinkwit in olie	afwerking
	II	4	crème	afwerking
		3	crème	grondering
	I	2	crème , o.a zinkwit	afwerking
		1	dun bruin	bindmiddellaag
		0	dikke verbruinde laag , kalk	bindmiddellaag
	opmerking:			

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767
Onderdeel:	Verfmonster
Onderzoekslokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob

fase	lagen	kleur	beschrijving
V	6	wit	afwerking
IV	5	crème	afwerking
III	4	grijs	afwerking
II	3	grijs-crème	afwerking
I	2	streperig (cognac) bruin	houtimitatie
	1	geel-crème	fondkleur
	0	wit	stuc
opmerking: de oudste verflagen ontbreken op dit onderdeel			

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767
Onderdeel: ornament	Verfmonster
Onderzoeklokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob

fase	lagen	kleur	beschrijving
		overige lagen zijn weggehaald	
VI	6	resten d. grijs	afwerking
V	5	lichtgeel	afwerking
IV	4	lichtgeel	kalklaag
III	3	crème	kalklaag
II	2	grijs-crème	kalklaag
I	1	lichtgrijs	kalklaag
	0	wit	stuc laag

opmerking: deze foto is tijdens het schoonmaken van het plafond genomen. De groene kleur is een restant van het gebruikte afbijt.

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767
Onderdeel:	Verfmonster
Onderzoeklokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:
NR:	Uitvoering 10.2.e Wob

	fase	lagen	kleur	beschrijving
			overige lagen zijn weggehaald	
	III	5	resten d. grijs	afwerking
	II	4	lichtgeel	afwerking
		3	dikke witte laag	plamuur
	I	2	crème streperig	kalklaag
		1	lichtgeel	bindmiddel
		0	wit	ondergrond

opmerking:

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767
Onderdeel:	Verfmonster
Onderzoekslokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob

	fase	lagen	kleur	beschrijving
		4	lichtgrijs	vervuild oppervlak
II		3	wit	kalklaag
I		2	geel	toplaagje bindmiddel
		1	lichtgeel	bindmiddel in stuc
		0	wit	ondergrond (stuc)
opmerking: alleen de onderste lagen zijn beschreven				

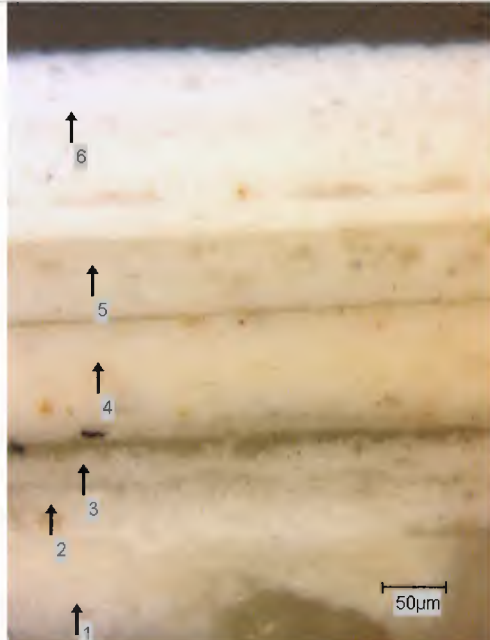
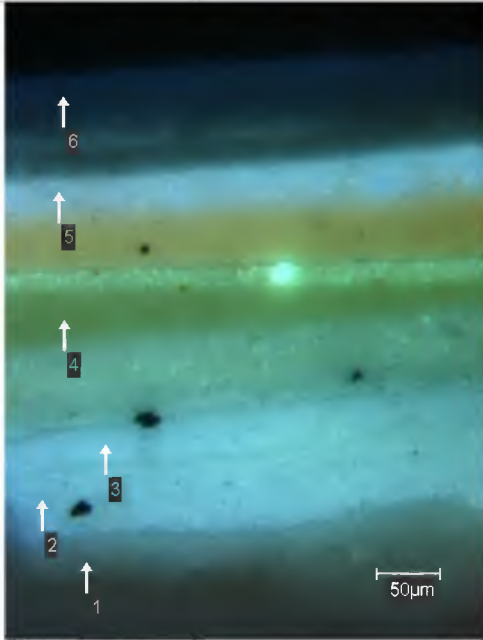
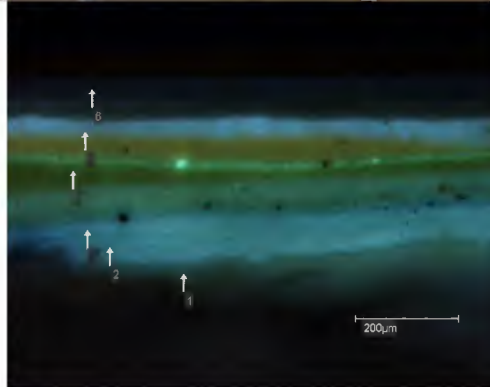
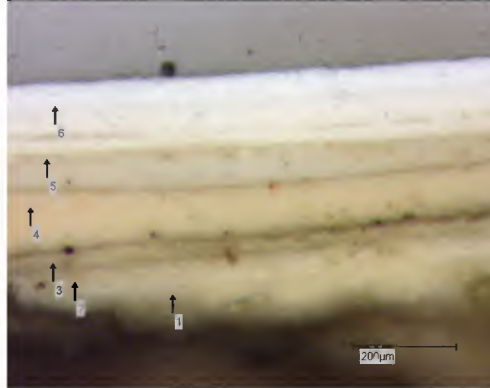
Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767
Onderdeel: rocaille kooflijst bij schouw	Verfmonster
Onderzoekslokatie: : Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob

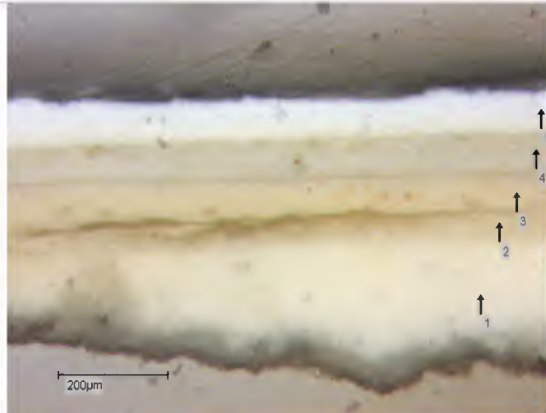
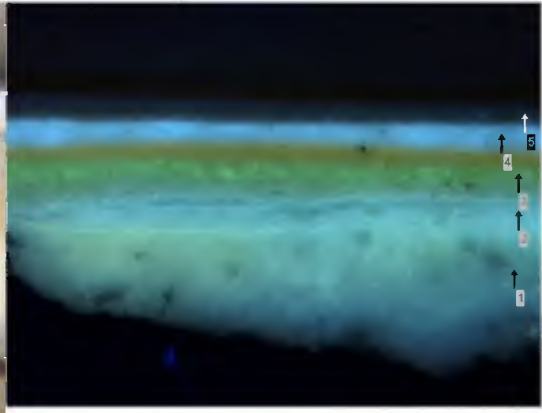
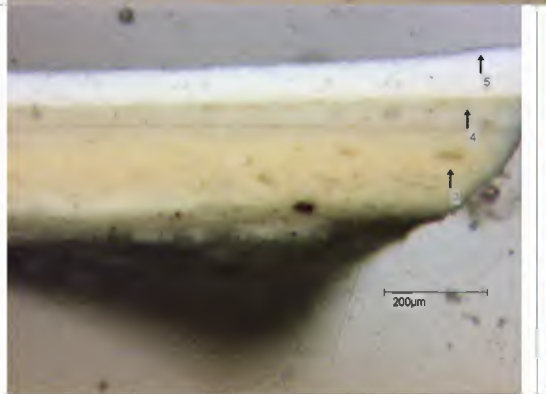
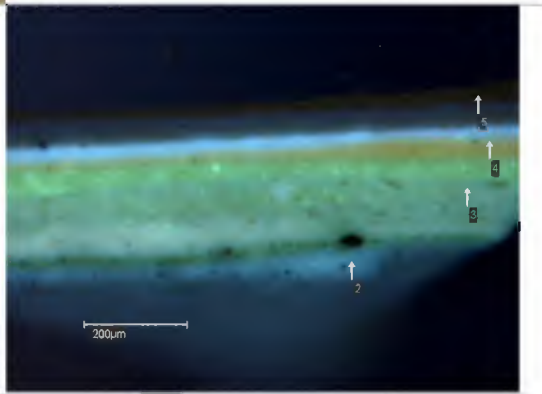
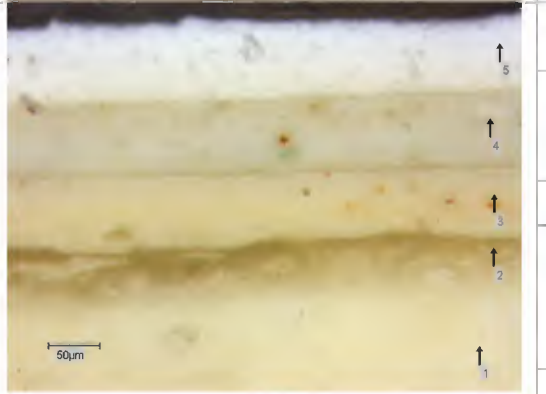

fase	lagen	kleur	beschrijving
Houtimitatie zichtbaar op de kooflijst bij de schouw			
opmerking:			

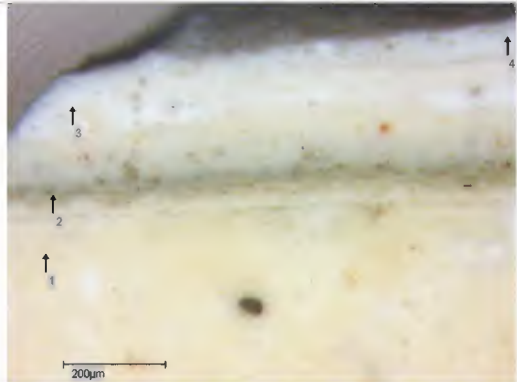
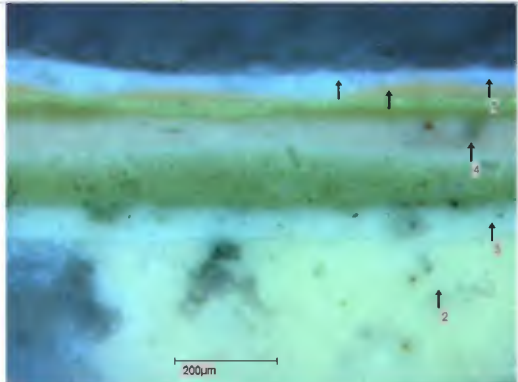
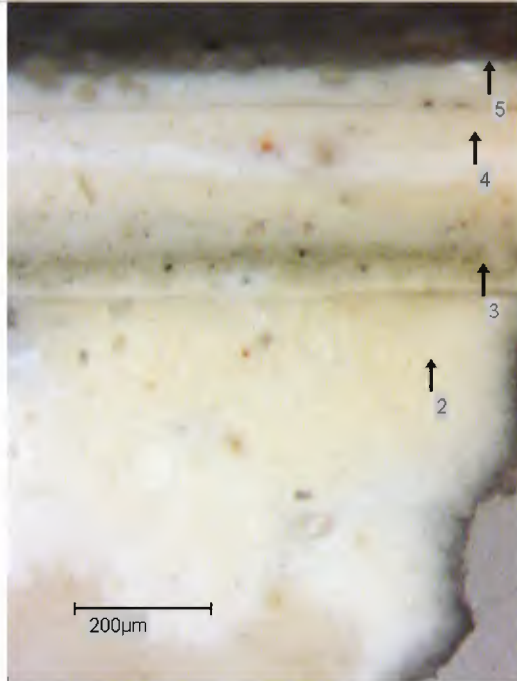

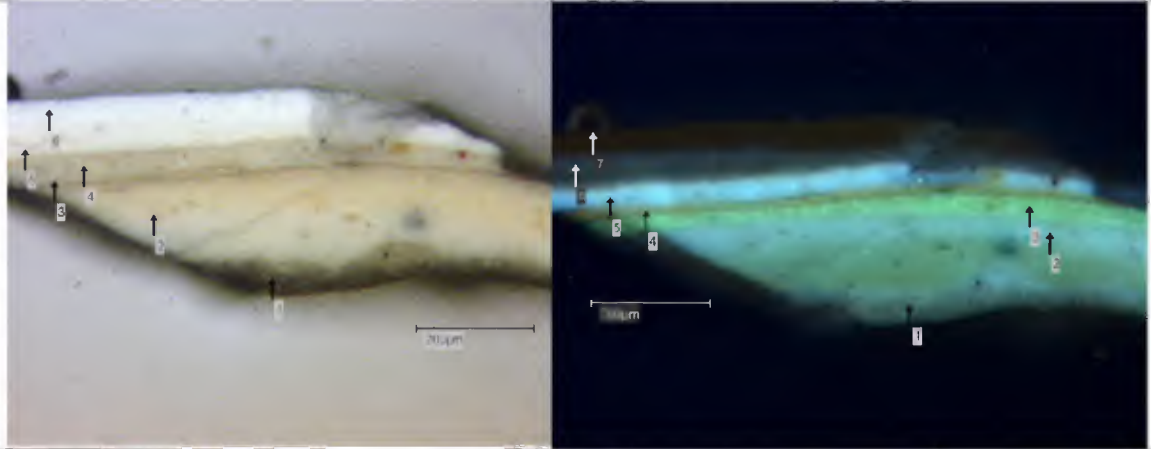
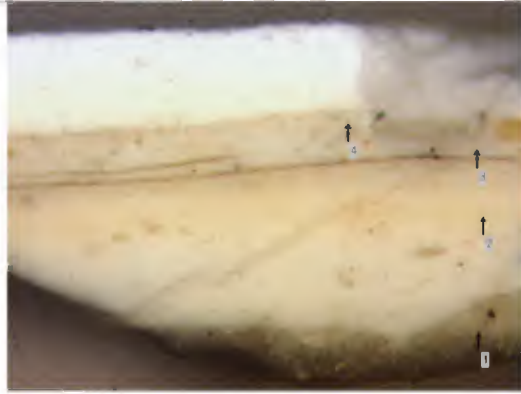
Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767																																								
Onderdeel: plafondveld nabij schouw	Verfmonster																																								
Onderzoeklokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:																																								
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob																																								
																																									
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>fase</th> <th>lagen</th> <th>kleur</th> <th>beschrijving</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	fase	lagen	kleur	beschrijving																																				
	fase	lagen	kleur	beschrijving																																					
houtimitatie zichtbaar na schoonmaken plafond																																									
opmerking:																																									

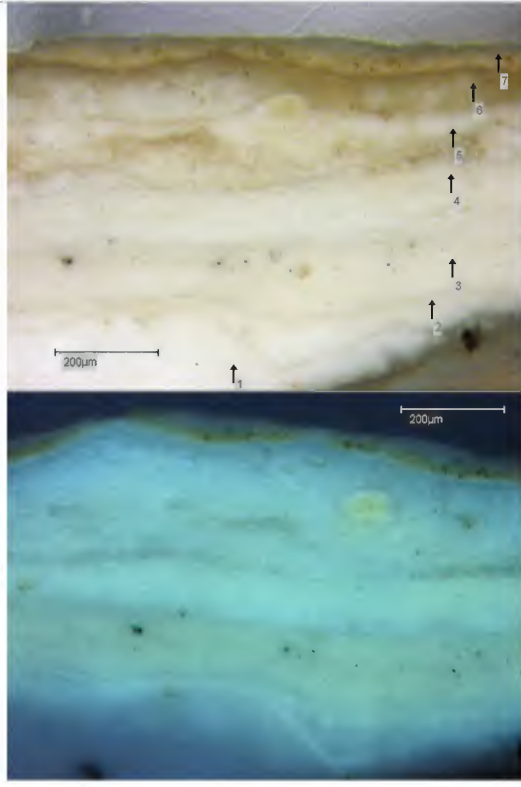
Project: Stucplafonds Eerste Kamer		Bouwjaar: 1767																																																		
Onderdeel: profiellijst omstuukte balk		Verfmonster: SAEK-M01																																																		
Onderzoeklokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer		Datum:																																																		
NR:		Uitvoering: 10.2.e Wob																																																		
																																																				
		<table border="1"> <thead> <tr> <th>fase</th> <th>lagen</th> <th>kleur</th> <th>beschrijving</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="2">V</td> <td>12</td> <td>wit (6), titaanwit, krijt, loodwit en zinkwit</td> <td>huidige afwerking</td> </tr> <tr> <td>11</td> <td>wit</td> <td>grondering</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">IV</td> <td>10</td> <td>l. grijsgeel (5), zinkwit, loodwit, bariumsulfaat in olie</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td>9</td> <td>lichtgrijs</td> <td>grondering</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">III</td> <td>8</td> <td>scheidingslaagje</td> <td>bindmiddellaag</td> </tr> <tr> <td>7</td> <td>lichtgeel, loodwit, zinkwit, oker</td> <td>afwerking (na 1854)</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">II</td> <td>6</td> <td>wit (4)</td> <td>voorlaklaag</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>lichtgeel</td> <td>voorlaklaag</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>lichtgrijs</td> <td>grondering</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">I</td> <td>3</td> <td>d. grijs</td> <td>bindmiddellaag</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>grijs (3), kalklaag, loodwit, oker in olie</td> <td>afwerking, kalklaag</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">I</td> <td>1</td> <td>wit (2), weinig loodwit, oker in weinig olie</td> <td>eerste afwerking, kalklaag</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>wit (1)</td> <td>pleisterlaag</td> </tr> </tbody> </table>		fase	lagen	kleur	beschrijving	V	12	wit (6), titaanwit, krijt, loodwit en zinkwit	huidige afwerking	11	wit	grondering	IV	10	l. grijsgeel (5), zinkwit, loodwit, bariumsulfaat in olie	afwerking	9	lichtgrijs	grondering	III	8	scheidingslaagje	bindmiddellaag	7	lichtgeel, loodwit, zinkwit, oker	afwerking (na 1854)	II	6	wit (4)	voorlaklaag	5	lichtgeel	voorlaklaag	4	lichtgrijs	grondering	I	3	d. grijs	bindmiddellaag	2	grijs (3), kalklaag, loodwit, oker in olie	afwerking, kalklaag	I	1	wit (2), weinig loodwit, oker in weinig olie	eerste afwerking, kalklaag	0	wit (1)	pleisterlaag
fase	lagen	kleur	beschrijving																																																	
V	12	wit (6), titaanwit, krijt, loodwit en zinkwit	huidige afwerking																																																	
	11	wit	grondering																																																	
IV	10	l. grijsgeel (5), zinkwit, loodwit, bariumsulfaat in olie	afwerking																																																	
	9	lichtgrijs	grondering																																																	
III	8	scheidingslaagje	bindmiddellaag																																																	
	7	lichtgeel, loodwit, zinkwit, oker	afwerking (na 1854)																																																	
II	6	wit (4)	voorlaklaag																																																	
	5	lichtgeel	voorlaklaag																																																	
	4	lichtgrijs	grondering																																																	
I	3	d. grijs	bindmiddellaag																																																	
	2	grijs (3), kalklaag, loodwit, oker in olie	afwerking, kalklaag																																																	
I	1	wit (2), weinig loodwit, oker in weinig olie	eerste afwerking, kalklaag																																																	
	0	wit (1)	pleisterlaag																																																	
		<p>opmerking:</p>																																																		

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767																																													
Onderdeel: zijkant omstuukte balk	Verfmonster: SAEK-M02																																													
Onderzoekslokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:																																													
NR:	Uitvoering 10.2.e Wob																																													
																																														
																																														
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>fase</th> <th>lagen</th> <th>kleur</th> <th>beschrijving</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="2">VI</td> <td>12</td> <td>wit (5), titaanwit, krijt, loodwit en zinkwit</td> <td>huidige afwerking</td> </tr> <tr> <td>11</td> <td>wit</td> <td>grondering</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">V</td> <td>10</td> <td>l. grijsgeel (4), zinkwit, loodwit, bariumsulfaat in olie</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td>9</td> <td>lichtgrijs</td> <td>grondering</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">IV</td> <td>8</td> <td>scheidingslaagje</td> <td>bindmiddellaag</td> </tr> <tr> <td>7</td> <td>lichtgeel, loodwit, zinkwit, oker</td> <td>afwerking (na 1854)</td> </tr> <tr> <td></td> <td>6</td> <td>lichtgeel (3)</td> <td>voorlaklaag</td> </tr> <tr> <td></td> <td>5</td> <td>wit</td> <td>grondering</td> </tr> <tr> <td>III</td> <td>4</td> <td>bruin</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td>II</td> <td>3</td> <td>d. grijs</td> <td>bindmiddellaag</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2</td> <td>grijs, kalklaag, loodwit, oker in olie</td> <td>afwerking, kalklaag</td> </tr> </tbody> </table>	fase	lagen	kleur	beschrijving	VI	12	wit (5), titaanwit, krijt, loodwit en zinkwit	huidige afwerking	11	wit	grondering	V	10	l. grijsgeel (4), zinkwit, loodwit, bariumsulfaat in olie	afwerking	9	lichtgrijs	grondering	IV	8	scheidingslaagje	bindmiddellaag	7	lichtgeel, loodwit, zinkwit, oker	afwerking (na 1854)		6	lichtgeel (3)	voorlaklaag		5	wit	grondering	III	4	bruin	afwerking	II	3	d. grijs	bindmiddellaag		2	grijs, kalklaag, loodwit, oker in olie	afwerking, kalklaag
fase	lagen	kleur	beschrijving																																											
VI	12	wit (5), titaanwit, krijt, loodwit en zinkwit	huidige afwerking																																											
	11	wit	grondering																																											
V	10	l. grijsgeel (4), zinkwit, loodwit, bariumsulfaat in olie	afwerking																																											
	9	lichtgrijs	grondering																																											
IV	8	scheidingslaagje	bindmiddellaag																																											
	7	lichtgeel, loodwit, zinkwit, oker	afwerking (na 1854)																																											
	6	lichtgeel (3)	voorlaklaag																																											
	5	wit	grondering																																											
III	4	bruin	afwerking																																											
II	3	d. grijs	bindmiddellaag																																											
	2	grijs, kalklaag, loodwit, oker in olie	afwerking, kalklaag																																											

	I	1	wit (2), weinig loodwit, oker in weinig olie	eerste afwerking, kalklaag
		0	wit (1)	pleisterlaag
	opmerking:			

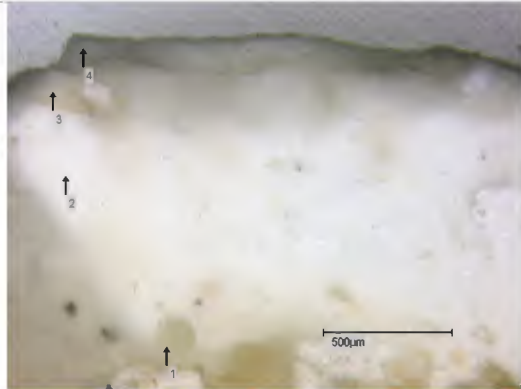

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767																																																				
Onderdeel: plafondveld	Verfmonster: SAEK-M03																																																				
Onderzoeklokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:																																																				
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob																																																				
																																																					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>fase</th> <th>lagen</th> <th>kleur</th> <th>beschrijving</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>IV</td> <td>9</td> <td>wit (6)</td> <td>huidige afwerking</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">III</td> <td>8</td> <td>l. grijs (5), zinkwit, loodwit, bariumsulfaat in olie</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td>7</td> <td>scheidingslaagje</td> <td>bindmiddellaag</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">II</td> <td>6</td> <td>lichtgeel</td> <td>afwerking na 1854</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>wit</td> <td>plamuur</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">I</td> <td>4</td> <td>lichtgeel (4), loodwit, zinkwit en oker in olie</td> <td>voorklaag</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>grijs</td> <td>grondering</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">I</td> <td>2</td> <td>grijs, (3), loodwit, zinkwit, krijt in olie</td> <td>afwerking na 1854</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>wit</td> <td>grondering</td> </tr> <tr> <td></td> <td>0</td> <td>lichtgeel (2)</td> <td>pleisterwerk</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="4">opmerking: de nummering op de afbeelding linksboven is niet correct.</td> </tr> </tbody> </table>	fase	lagen	kleur	beschrijving	IV	9	wit (6)	huidige afwerking	III	8	l. grijs (5), zinkwit, loodwit, bariumsulfaat in olie	afwerking	7	scheidingslaagje	bindmiddellaag	II	6	lichtgeel	afwerking na 1854	5	wit	plamuur	I	4	lichtgeel (4), loodwit, zinkwit en oker in olie	voorklaag	3	grijs	grondering	I	2	grijs, (3), loodwit, zinkwit, krijt in olie	afwerking na 1854	1	wit	grondering		0	lichtgeel (2)	pleisterwerk									opmerking: de nummering op de afbeelding linksboven is niet correct.			
fase	lagen	kleur	beschrijving																																																		
IV	9	wit (6)	huidige afwerking																																																		
III	8	l. grijs (5), zinkwit, loodwit, bariumsulfaat in olie	afwerking																																																		
	7	scheidingslaagje	bindmiddellaag																																																		
II	6	lichtgeel	afwerking na 1854																																																		
	5	wit	plamuur																																																		
I	4	lichtgeel (4), loodwit, zinkwit en oker in olie	voorklaag																																																		
	3	grijs	grondering																																																		
I	2	grijs, (3), loodwit, zinkwit, krijt in olie	afwerking na 1854																																																		
	1	wit	grondering																																																		
	0	lichtgeel (2)	pleisterwerk																																																		
opmerking: de nummering op de afbeelding linksboven is niet correct.																																																					

Project: Stucplafonds Eerste Kamer	Bouwjaar: 1767																																												
Onderdeel: derde veld, vogel/rocaille bij raam	Verfmonster: SAEK- M04																																												
Onderzoeklokatie: Stucplafond Ambtenarenkamer	Datum:																																												
NR:	Uitvoering: 10.2.e Wob																																												
																																													
																																													
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>fase</th> <th>lagen</th> <th>kleur</th> <th>beschrijving</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>V</td> <td>10</td> <td>wit (6), titaanwit</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td>IV</td> <td>9</td> <td>wit (5), titaanwit</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">III</td> <td>8</td> <td>scheidingslaagje</td> <td>bindmiddel</td> </tr> <tr> <td>7</td> <td>l. grijs (4), zinkwit, loodwit en bariumsulfaat in olie</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">II</td> <td>6</td> <td>scheidingslaagje</td> <td>bindmiddel</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>l. grijs (3), zinkwit, loodwit en bariumsulfaat in olie</td> <td>afwerking</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">I</td> <td>4</td> <td>scheidingslaagje</td> <td>bindmiddel</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>lichtgeel</td> <td>afwerking na 1854</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>lichtgeel (2), loodwit, zinkwit, oker in olie</td> <td>voorklaag</td> </tr> <tr> <td></td> <td>1</td> <td>wit</td> <td>grondering</td> </tr> <tr> <td></td> <td>0</td> <td>grijswit (1)</td> <td>pleisterwerk</td> </tr> </tbody> </table>	fase	lagen	kleur	beschrijving	V	10	wit (6), titaanwit	afwerking	IV	9	wit (5), titaanwit	afwerking	III	8	scheidingslaagje	bindmiddel	7	l. grijs (4), zinkwit, loodwit en bariumsulfaat in olie	afwerking	II	6	scheidingslaagje	bindmiddel	5	l. grijs (3), zinkwit, loodwit en bariumsulfaat in olie	afwerking	I	4	scheidingslaagje	bindmiddel	3	lichtgeel	afwerking na 1854	2	lichtgeel (2), loodwit, zinkwit, oker in olie	voorklaag		1	wit	grondering		0	grijswit (1)	pleisterwerk
fase	lagen	kleur	beschrijving																																										
V	10	wit (6), titaanwit	afwerking																																										
IV	9	wit (5), titaanwit	afwerking																																										
III	8	scheidingslaagje	bindmiddel																																										
	7	l. grijs (4), zinkwit, loodwit en bariumsulfaat in olie	afwerking																																										
II	6	scheidingslaagje	bindmiddel																																										
	5	l. grijs (3), zinkwit, loodwit en bariumsulfaat in olie	afwerking																																										
I	4	scheidingslaagje	bindmiddel																																										
	3	lichtgeel	afwerking na 1854																																										
	2	lichtgeel (2), loodwit, zinkwit, oker in olie	voorklaag																																										
	1	wit	grondering																																										
	0	grijswit (1)	pleisterwerk																																										
	opmerking:																																												

Project: Stucplafonds Eerste Kamer		Bouwjaar: 1767		
Onderdeel:		Verfmonster: SAEK- M015		
Onderzoeklokatie: Stucplafond trappenhuis (tweede stucplafond)		Datum:		
NR:		Uitvoering: 10.2.e Wob		
	fase	lagen	kleur	beschrijving
	VII	16	geel, loodwit, zinkwit en oker in een oliehoudend bindmiddel (7)	afwerking
	VI	15	wittig, kalk en gips in een geel proteïne-houdend bindmiddel (6)	afwerking
	V	14	grof wit (5), kalk en gips	afwerking
		13	grof wit	voorlakraag
		12	grof wit	voorlakraag
	IV	11	dun wit (4)	afwerking
		10	witgeel	voorlakraag
		9	wit	voorlakraag
		8	dun wit	voorlakraag
	III	7	scheidingslaagje	
		6	l. grijs, kalk, gips, zwart pigment (3)	afwerking
	II	5	wit	voorlakraag
		4	scheidingslaagje	
	I	3	wit, kalk (2)	afwerking
		2	scheidingslaagje	
		1	wit, kalklaag (1)	afwerking
	0	pleisterlaag	ondergrond	
opmerking:				

Project: Stucplafonds Eerste Kamer		Bouwjaar: 1767		
Onderdeel: lijst rocaille		Verfmonster: SAEK- M013		
Onderzoekslokatie: Stucplafond portaal		Datum:		
NR:		Uitvoering: 10.2.e Wob		
	fase	lagen	kleur	beschrijving
	XII	29	wit (9), Ti	afwerking
		28	bruin	technische laag
	XI	27	wit (8), kalk	afwerking
		26	scheidingslaag	scheidingslaag
	X	25	l. warmgrijs, kalk	afwerking
			vuil	
	IX	24	l. geel (7), kalk	afwerking
		23	scheidingslaagje	
	VIII	22	l. geel, kalk	afwerking
			vuil	
	VII	21	wit (6), kalk	afwerking
			vuil	
	VI	20	crème, kalk	afwerking
			vuil	
	V	19	crème, kalk	afwerking
		18	l.geel (5) , kalk	voorklaag
		17	wit, kalk	voorklaag
			vuil	
	IV	16	l.geel, kalk	afwerking
		15	l.geel (4) , kalk	voorklaag
		14	wit, kalk	voorklaag
		13	l.geel, kalk	voorklaag
		12	wit, kalk	voorklaag
		11	l. geel, kalk	voorklaag
			vuil	
	III	10	grijswit (3) , kalk	afwerking
		9	wit, kalk	voorklaag
		8	l. grijs, kalk	voorklaag
		vuil		
II	7	wit, kalk, silicaat	afwerking	
	6	wit, kalk, silicaat	voorklaag	
	5	l. geel (2)	voorklaag	
	4	l. geel	voorklaag	
	3	l. geel	voorklaag	

		2	wit	voorklaag
			vuil	
	I	1	wit, kalk, silicaat, weinig loodwit (1)	afwerking
		0	zeer dun l. grijs	voorklaag
	opmerking:			

Project: Stucplafonds Eerste Kamer		Bouwjaar: 1767		
Onderdeel: eerste stucplafond		Verfmonster: SAEK- M014		
Onderzoeklokatie: Stucplafond trappenhuis		Datum:		
NR:		Uitvoering: 10.2.e Wob		
 	fase	lagen	kleur	beschrijving
	III	3	vergrijsde kalk	afwerking
	II	2	vergrijsde kalk	afwerking
	I	1	dikke kalklaag met kwast aangebracht	afwerking
		0	pleisterlaag	ondergrond
opmerking:				

MONSTERLOKATIES

SAEK-M01	stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, profiellijst omstuukte balk
SAEK-M02	stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, zijkant balk middelste veld
SAEK-M03	stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, eerste veld (vanuit deur)
SAEK-M04	stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, derde veld, vogel/rocaille bij raam
STEK-M05	stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, lijst in koofdeel
STEK-M06	stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, veld in koofdeel
STEK-M07	stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, lijst tussen koof en middenveld
STEK-M08	stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, veld in het middendeel
STEK-M09	stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, middenveld ornament
STEK-M11	stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, ornament in lijst tussen koof en middenveld
SPEK-M12	stucplafond portaal, lijst/rocaille
SPEK-M13	stucplafond portaal, lijst/rocaille
SPEK-M14	stucplafond trappenhuis eerste stucplafond
SPEK-M15	stucplafond trappenhuis tweede stucplafond

 BIJLAGE VERFMONSTERONDERZOEK

10.2 e Wob
10.2 e Wob

Naturwissenschaftliche Beratung
bei der Erhaltung von Kunst und
Kulturgut
Mikroanalytisches Labor

10.2.g Wob

Josefien & Co
Kleuronderzoek & Restauratie

10.2.e Wob
Boomgaard 54
NL 1432 LB Aalsmeer

5-3-2021

**The Hague, Upper House (Eerste Kamer) – Two 18th Stucco Ceiling
Scientific examination of painting materials**

Eleven (ten) paint samples from the above mentioned ceilings were analysed in order to determine the stratigraphy (number of layers) and to identify the painting materials (pigments and media) of the historic layers:

- SAEK-M01 stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, profiellijst omstuukte balk
- SAEK-M02 stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, zijkant balk middelste veld
- SAEK-M03 stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, eerste veld (vanuit deur)
- SAEK-M04 stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, derde veld, vogel/rocaille bij raam

- STEK-M05 stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, lijst in koofdeel
- STEK-M06 stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, veld in koofdeel
- STEK-M07 stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, lijst tussen koof en middenveld
- STEK-M08 stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, veld in het middendeel
- STEK-M09 stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, middenveld ornament
- SAEK-M10 stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, middenveld achtergrond (Sample is missing)
- STEK-M11 stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, ornament in lijst tussen koof en middenveld

Analytical methods:

To study the stratigraphy of the paint layers cross-sections were prepared and documented in VIS and UV light. The identification of the painting materials was carried out by the help of microscopic, micro-chemical and physico-chemical methods (X-RAY fluorescence analysis, FT-IR Infrared-spectroscopy.
(Description of the analytical methods s. annex)

10.2.g Wob

10.2 g Wob

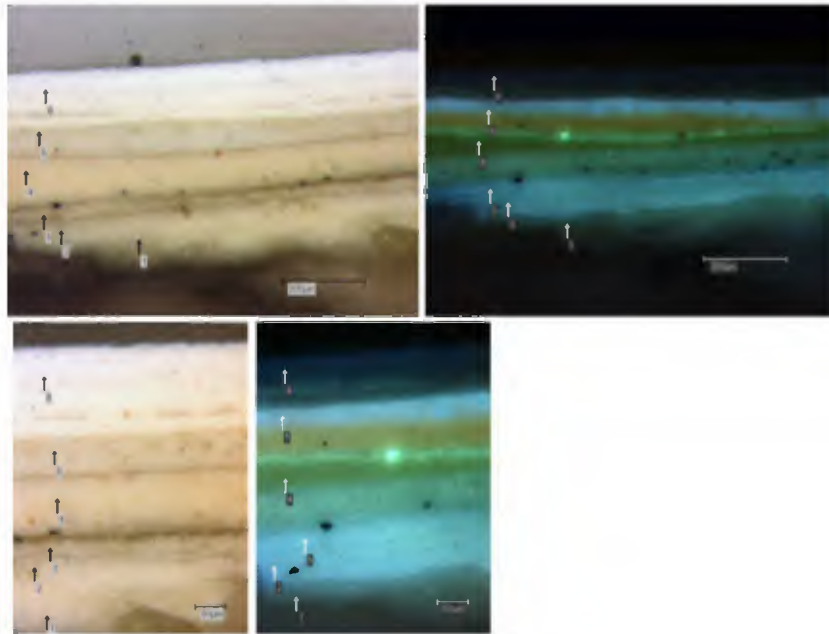
Seite 2, Bericht vom 05 03 21

SAEK-M01 stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, profiellijst omstuukte balk**Description of the sample**

The sample consists of fragments of multi layered paint with mainly grey, yellowish and white paints. The lowest layers are a thick white plaster (1) covered with a white (2) and a grey paint (3) each with a darkened surface and a bluish UV-fluorescence.

The upper layer is a white paint (5) with a dark appearance in UV-light = modern paint.

Microphotographs of the cross-section of the sample M01 in VIS light, 100x and 200x and in UV-fluorescence 100x and 200x

Composition of the sample M01

Layer 1: White layer, plaster: Calcium carbonate as main component.

Layer 2: White layer with a light blue UV-fluorescence and a thin dark line on top: Calcium carbonate as main component with some lead white and traces of yellow ochre.
Binding medium: Calcium carbonate with some oil

Layer 3: Thin greyish layer with a bluish UV fluorescence and a darkened surface: Calcium carbonate as main component with some lead white and traces of yellow ochre.
Binding medium: Oil

Layer 4: Yellowish white paint, three layered with different green UV-fluorescence, darkened surface: Lead white and zinc white with traces of ochre. Binding medium: Oil

10.2 g Wob

Seite 3, Bericht vom 05 03 21

Layer 5: Greyish white paint, two layered in UV-fluorescence, brownish and bluish, weakly darkened surface: Zinc white as main component with some lead white and barium sulphate. Binding medium: Oil

Layer 6: Two layered white paint, dark in UV light: Titanium white as main component with calcium carbonate, some lead white and zinc white.

10.2 g Wob

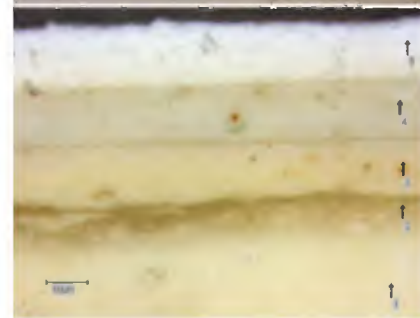
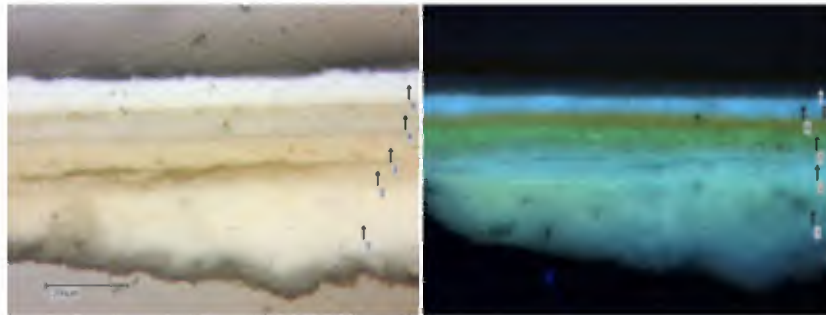
Seite 4, Bericht vom 05 03 21

SAEK-M02 stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, zijkant balk middelste veld**Description of the sample**

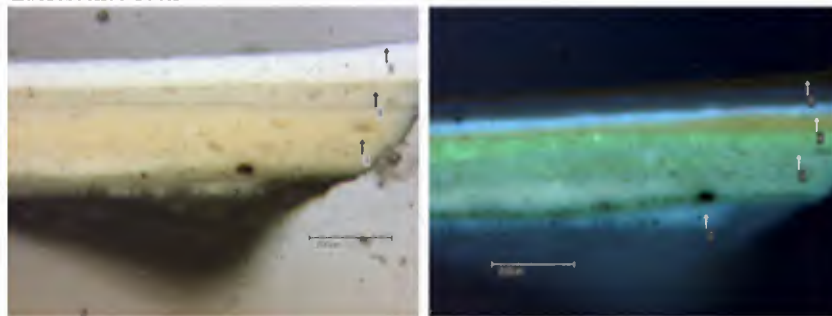
The sample consists of fragments of multi layered paint with mainly grey, yellowish and white paints. The lowest layer is a thick white plaster (M02.1) or a grey paint (Sample M02.2) The upper layer is a white paint (5) with a dark appearance in UV-light = modern paint.

The sample is comparable to sample M01.

Microphotographs of the cross-section of the sample M02.1 in VIS light, 100x and in UV-fluorescence 100x

Microphotographs of the cross-section of the sample M02.1 in VIS light, 100x and in UV-fluorescence 100x

10.2 g Wob

Seite 5, Bericht vom 05 03 21

Composition of the sample M02

- Layer 1: White layer, plaster: Calcium carbonate as main component.
- Layer 2: White layer with a light blue UV-fluorescence and a darkened surface: Calcium carbonate as main component with some lead white and traces of yellow ochre.
Binding medium: Calcium carbonate with some oil (This layer is covered with a thin grey paint with some black and a darkened surface -> M02.2)
- Layer 3: Yellowish white paint, three layered with different green UV-fluorescence, darkened surface: Lead white and zinc white with traces of ochre. Binding medium: Oil
- Layer 4: Greyish white paint, two layered in UV-fluorescence, brownish and bluish, weakly darkened surface: Zinc white as main component with some lead white and barium sulphate. Binding medium: Oil
- Layer 5: White paint, dark in UV light: Titanium white as main component with calcium carbonate and some zinc white.

10.2 g Wob

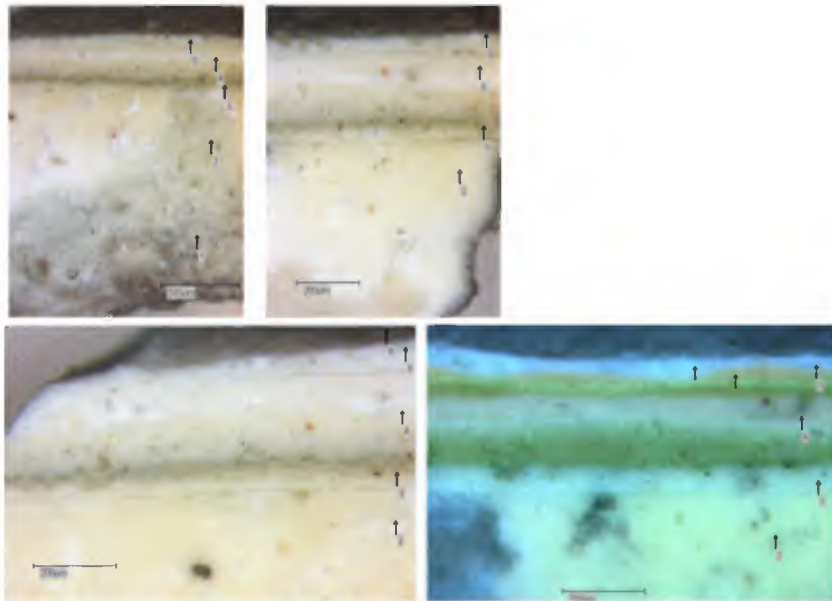
Seite 6, Bericht vom 05 03 21

SAEK-M03 stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, eerste veld (vanuit deur)**Description of the sample**

The sample consists of fragments of multi layered paint with numerous mainly yellowish or greyish white paints on top of a thick white plaster. In the cross section the plaster seems to be two layered with a greyish lower layer (1) and a white upper layer (2). It is covered with a thin greyish layer (3, blue in UV). Layer 4 is a grey or yellowish paint, three layered with a greenish UV fluorescence. Layer 5 is a light grey two layered paint (brownish and blue in UV). The upper layer white paint (6) with a dark appearance in UV-light = modern paint (missing in the cross section).

The sample is (partly) comparable to sample M01 and M02

Microphotographs of the cross-section of the sample M03 in VIS light, 50, 100x and in UV-fluorescence 100x

Composition of the sample M03

Layer 1 and 2: Greyish and white layer, plaster.

Layer 3: Light grey slightly transparent layer with a bright UV-fluorescence: Lead white with some zinc white and calcium carbonate. Binding medium: Oil.

Layer 4: Yellowish white paint, three layered with different green UV-fluorescence, darkened surface: Lead white and zinc white with traces of ochre. Binding medium: Oil

Layer 5: Greyish white paint, two layered in UV-fluorescence, brownish and bluish, weakly darkened surface: Zinc white as main component with some lead white and barium sulphate. Binding medium: Oil

Layer 6: White paint, dark in UV light: Titanium white as main component with calcium carbonate and some zinc white.

10.2 g Wob

Seite 7, Bericht vom 05 03 21

SAEK-M04 stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, derde veld, vogel/rocaille bij raam

Description of the sample

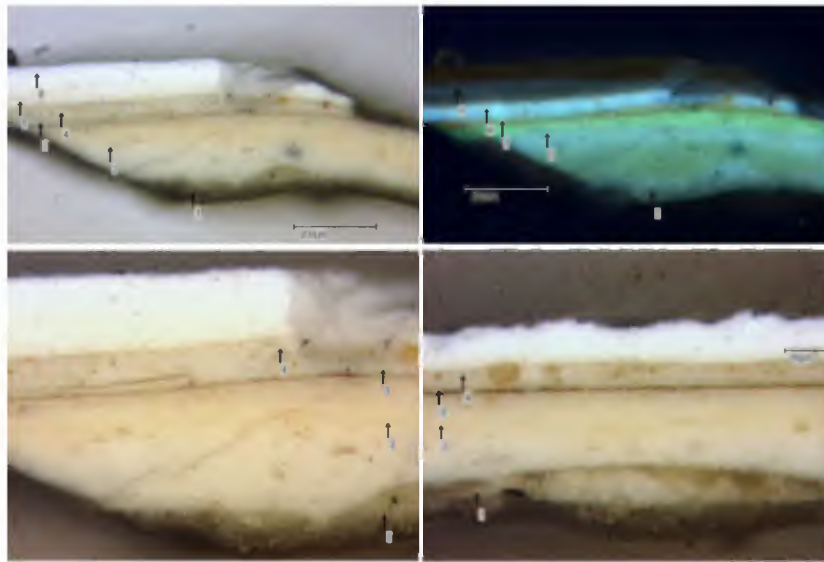
The sample consists of fragments of multi layered paint with mainly grey, yellowish and white paints at the underside there are some remnants of a whitish plaster.

The upper layer is a white paint (6) with a dark appearance in UV-light = modern paint.

The sample is embedded in two parts: Cross section M04.1 and M04.2

The sample is (partly) comparable to sample M01 M02 and M03.

Microphotographs of the cross-section of the sample M04.1 in VIS light, 200x and sample M04.2 in VIS light 100x and 200x and in UV-fluorescence 100x

Composition of the sample M04

Layer 1: Greyish white layer, plaster

Layer 2: Thick yellowish white paint, three layered with different green UV-fluorescence, darkened surface: Lead white and zinc white with traces of ochre. Binding medium: Oil

Layer 3 and 4: Greyish white paint, two layered in UV-fluorescence, brownish and bluish, weakly darkened surface: Zinc white as main component with some lead white and barium sulphate. Binding medium: Oil

Layer 5 and 6: White paints, dark in UV light: Titanium white as main component with calcium carbonate and some zinc white. Modern paints

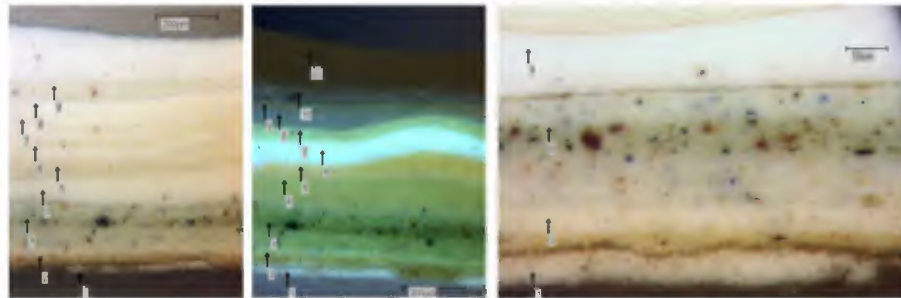
10.2 g Wob

Seite 8, Bericht vom 05.03.21

STEK-M05 stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, lijst in koofdeel**Description of the sample**

The sample consists of fragments of multi layered paint with numerous mainly yellowish white or greyish paints. The lowest layers seem to be a yellow paint on top of a thin white layer with a strongly darkened surface. There is no hint of a plaster or support. The cross section shows many differently fluorescing layers. The upper layers are white paints, modern paints.

Microphotographs of the cross-section of the sample M05 in VIS light, 100x and 200x and in UV-fluorescence 100x

Composition of the sample M05

- Layer 1: Thin white layer with a bluish UV-fluorescence, dark surface: Calcium carbonate, lead white, zinc white
- Layer 2: Two layered yellow and white paint, very thin line on top: Lead white, zinc white, calcium carbonate and yellow ochre
- Layer 3: Thick three layered greyish green layer with fine grained blue and red pigments, intensive green UV fluorescence and a brownish = altered surface: Zinc white as main component and lead white in different portions, some ultramarine and ochre.
- Layer 4: White paint: Zinc white
- Layer 5: Yellowish white paint (yellow in UV): Zinc white
- Layer 6: White paint with bright UV fluorescence: Lithopone
- Layer 7: White paint (green in UV): Zinc white and some titanium white
- Layer 8-10: White paints (dark in UV): Titanium white as main component.

The binding medium in the lower layers (1-5) is identified as oil.

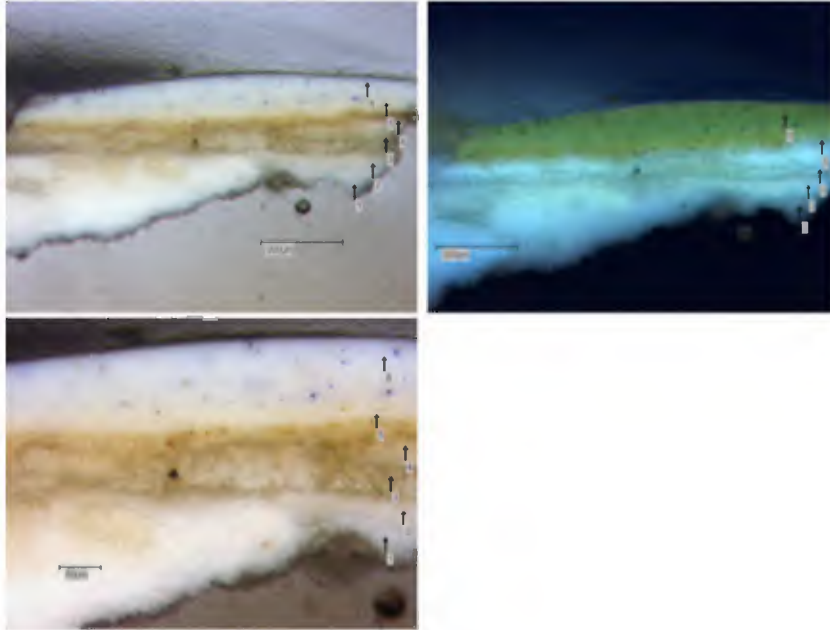
10.2 g Wob

Seite 9, Bericht vom 05 03 21

STEK-M06 stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, veld in koofdeel**Description of the sample**

The sample consists of fragments of multi layered paint with mainly grey layers in the lower part and white layers in the upper part on top of a thick white plaster. The upper part with the thick white modern paints delaminates easily, it is not part of the cross section.

Microphotographs of the cross-section of the sample M06 in VIS light, 100x and 200x and in UV-fluorescence 100x

Composition of the sample M06

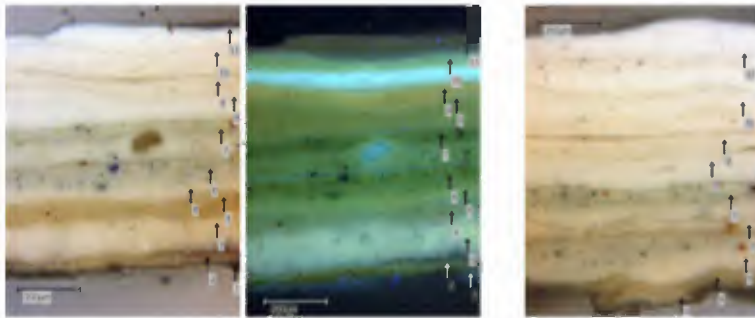
- Layer 1: White layer, plaster: Calcium carbonate
- Layer 2: Yellowish white paint with a greyish binding medium (?) on top: Calcium carbonate
- Layer 3: Slightly transparent white layer: Calcium carbonate and some zinc white
- Layer 4: White paint with a grey layer on top (binding medium?): Calcium carbonate, lead white and zinc white
- Layer 5: Two layered yellow and white paint with a bright UV-fluorescence: Zinc white, lead white and yellow ochre
- Layer 6: Pale blue paint with a strong green UV fluorescence: Zinc white as main component and ultramarine blue. Binding medium: Oil

In the lower layers (1-3) there are only traces of an organic binding medium, protein (?). The binding medium in the layers (4-6) is identified as oil.

STEK-M07 stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, lijst tussen koof en middenveld**Description of the sample**

The sample consists of fragments of multi layered paint with mainly yellowish or greyish white paints in the lower part and white paints in the upper part. The lowest layer is a thin whitish layer with a dark surface and some remnants of a plaster (?) at the underside. The following grey or white layers (up to layer 10) show differently coloured fluorescence. The upper layers are white paints, modern paints.

Microphotographs of the cross-section of the sample M07.1 in VIS light, 100x and in UV-fluorescence 100x. Sample M07.2 in VIS light, 100x

Composition of the sample M07

- Layer 1: Remnants of a plaster?
- Layer 2: Thin yellowish paint with a dark surface: Zinc white, lead white, some ochre and calcium carbonate
- Layer 3: White layer: Calcium carbonate, lead white and some zinc white
- Layer 4: Pale yellow paint: Calcium carbonate, zinc white, lead white and some ochre
- Layer 5: White paint: Zinc white as main component, some lead white and calcium carbonate
- Layer 6: Greyish blue paint with a thin alteration line: Zinc white, some lead white, barium sulphate, ultramarine, ochre and black. (Layer 5 and 6 belong together)
- Layer 7: Two layered white and grey paint with some big inclusions: Zinc white as main component, some lead white, ochre and black
- Layer 8: White paint: Zinc white
- Layer 9 – 10: White paints: Zinc white and titanium white
- Layer 11: White paint dark in UV light: Titanium white as main component

The binding medium in the lower layers (2-7) is identified as oil.

10.2 g Wob

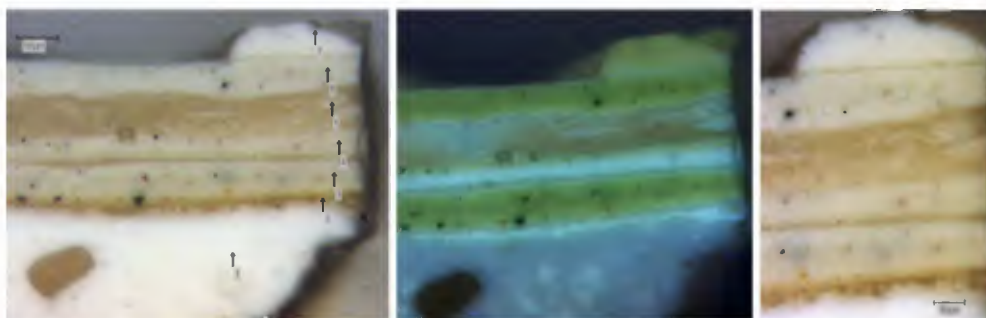
Seite 11, Bericht vom 05 03 21

STEK-M08 stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, veld in het middendeel**Description of the sample**

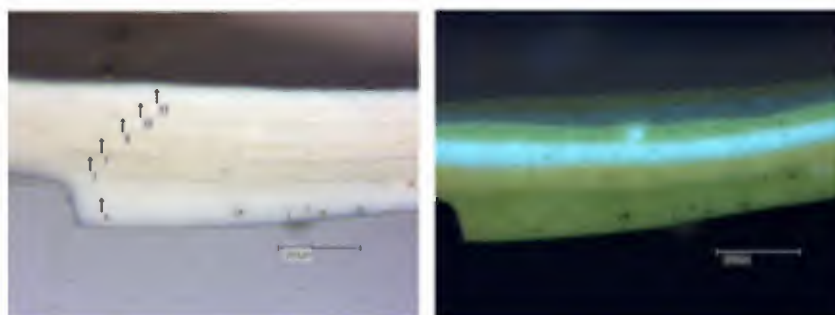
The sample consists of fragments of thick multi layered paint with yellowish or greyish white paints on top of a white plaster. The lowest layer is a white layer (1) covered with a yellow paint and a grey paint (2 and 3).

The upper part consists of white paints modern paint, it delaminates easily, therefore the sample is embedded in two parts: Cross section M08.1 = lower part, cross section M08.2 upper part.

Microphotographs of the cross-section of the sample M08.1 in VIS light, 100x and 200x and in UV-fluorescence 100x

Microphotographs of the cross-section of the sample M08.2 in VIS light, 100x and in UV-fluorescence 100x.

Composition of the sample M08

Layer 1: White layer, plaster: Calcium carbonate

Layer 2: Two layered white and yellow paint with a green UV-fluorescence: Calcium carbonate, zinc white, lead white and ochre

Layer 3: Three layered light grey layer with fine black and red pigments: Zinc white, lead white and ochre

10.2 g Wob

Seite 12, Bericht vom 05 03 21

- Layer 4: Two layered white paint with light UV fluorescence: Lead white (main component), zinc white, some calcium carbonate and ochre
- Layer 5: Thick light brown layer, discoloured whitish paint: Lead white, calcium carbonate and some zinc white
- Layer 6: Greyish white paint with a green UV fluorescence: Zinc white as main component
- Layer 7: White paint with a yellowish green UV fluorescence: Zinc white as main component

The binding medium in the lower layers (2-5) is identified as oil.

10.2 g Wob

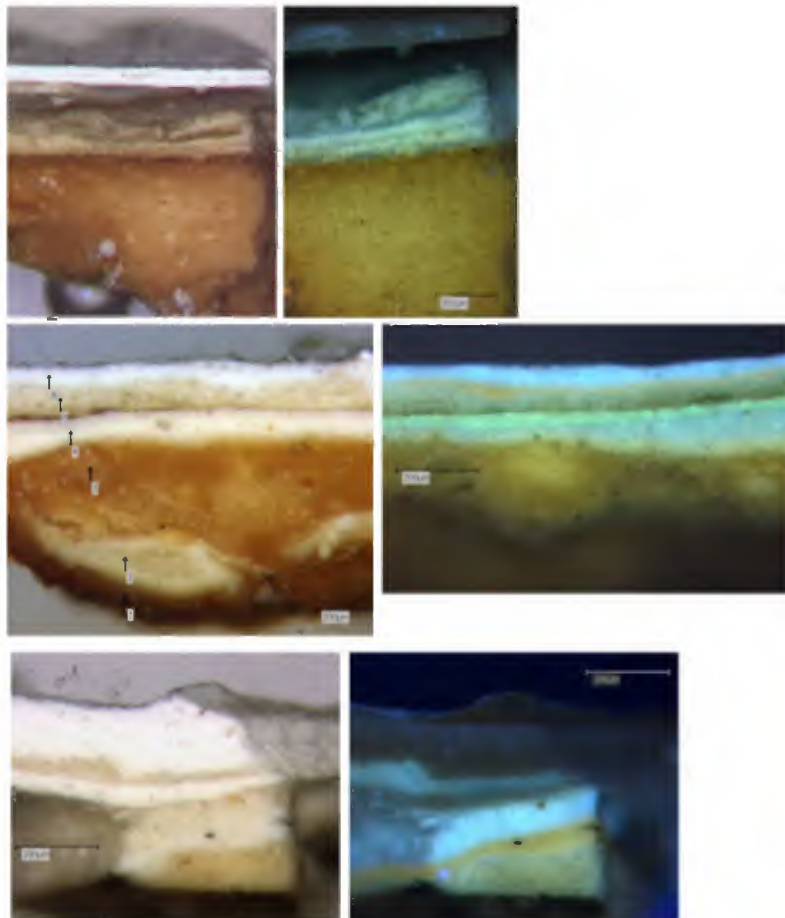
Seite 13, Bericht vom 05 03 21

STEK-M09 stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, middenveld ornament**Description of the sample**

The sample shows a heterogeneous composition with several fragments of multi layered paints on top of a thick brown support. For the examination three different fragments are embedded. Sample M09.1, M09.2 and M09.3.

Sample M09.2 and 3 seem to be comparable in parts.

Microphotographs of the cross-section of the sample M09.1 – 3 in VIS light, 50 and 100x and in UV-fluorescence 100x

10.2 g Wob

Seite 14, Bericht vom 05 03 21

Composition of the sample M09.2

- Layer 1: Transparent yellow layer: Lead white and calcium carbonate with some ochre
- Layer 2: White paint: Lead white and calcium carbonate
- Layer 3: Brownish transparent layer, discoloured binding medium: Calcium carbonate as main component.
- Layer 4: White paint with a darkened surface: Lead white with zinc white
- Layer 5 and 6: Greyish white transparent layer covered with a pure white paint: Calcium carbonate and calcium sulphate, lead white and zinc white (5) and zinc white as main component (6)
- Layer 7: Pure white paint: Titanium white as main component

The binding medium in the lower layers (1-6) is identified as oil.

**SAEK-M10 stucplafond ambtenarenkamer, Eerste Kamer, middenveld achtergrond
(Sample is missing)**

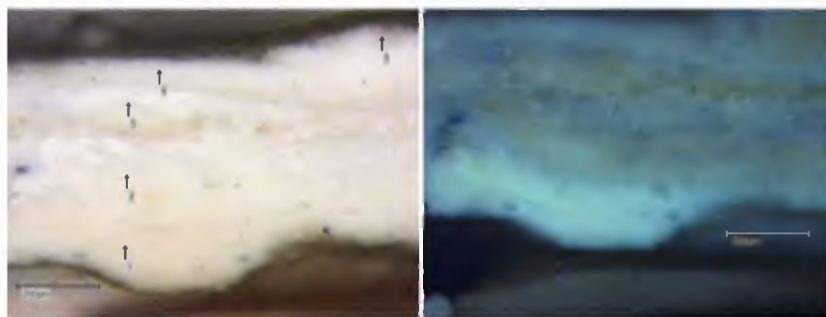
10.2 g Wob

Seite 15, Bericht vom 05 03 21

STEK-M11 stucplafond trappenhuis, Eerste Kamer, ornament in lijst tussen koof en middenveld**Description of the sample**

The sample consists of fragments of multi layered white or pale yellowish paints. There is no clear stratigraphy, the lowest layer cannot be defined. There are no borderlines or alteration zones. The white layers show a bluish or greenish UV-fluorescence.

Microphotographs of the cross-section of the sample M011.1 in VIS light, 100 x and in UV-fluorescence 100x

Composition of the sample

In all analyzed layers (1-5), calcium carbonate is identified as main component.

The sample consists mainly of lime washes.

10.2 g Wob

Seite 16, Bericht vom 05 03 21

Analytical Methods - Examination of samples

1. Preparation of cross sections of selected samples. Microscopic examination of the cross sections in visible light, polarized light and in UV-light (excitation band-pass filter 350-380 nm) and microphoto documentation:

Cross sections: Technovit 2000 LC= light-curing resin for metallographic testing.
Microscopy: Leitz Orthoplan. Digital microscopy, imaging and documentation: 10.2 g Wob

2. Analytical instruments

a. Identification of elements in inorganic pigments, metals or filler:

X-Ray Spectroscopy XRF: μ - X-Ray Analytical Microscope XGT-7000, Horiba

b. Identification of molecular structures in inorganic pigments and in organic painting materials: natural and synthetic binding media, varnishes or coatings. Natural and synthetic pigments and dyes:

Fourier transform infrared Spectroscopy FT-IR:
Thermo Scientific - Nicolet, iS-50 FT-IR, Micro beam condenser, diamond cell
Thermo Nicolet, Nexus 670 FT-IR, ATR-Technique: Smart Orbit, Diamond 30000-200cm⁻¹

Raman-Spectroscopy:
Thermo Scientific DXR2 Raman Microscope

3. Identification of organic binding media, pigments and dyes (optional)

High Performance Liquid Chromatography/ Diode Array Detector (HPLC-DAD): UltiMate 3000, Thermo Scientific

All spectra and documentations are available on demand.

10.2.e Wob

Naturwissenschaftliche Beratung

10.2.e Wob

bei der Erhaltung von Kunst und
Kulturgut
Mikroanalytisches Labor

10.2.g Wob

Josefiën & Co
Kleuronderzoek & Restauratie
10.2.e Wob
Boomgaard 54
NL 1432 LB Aalsmeer

16-9-2021

The Hague, Upper House (Eerste Kamer) – Two 18th Stucco Ceiling Scientific examination of painting materials

Three additional paint samples from the above mentioned ceilings were analysed in order to determine the stratigraphy (number of layers) and to identify the painting materials (pigments and media) of the historic layers:

SPEK-M12 stucplafond portaal, lijst/rocaille
SPEK-M13 stucplafond portaal, lijst/rocaille
SPEK-M14 stucplafond trappenhuis eerste stucplafond
SPEK-M15 stucplafond trappenhuis tweede stucplafond

Analytical methods:

To study the stratigraphy of the paint layers cross-sections were prepared and documented in VIS and UV light. The identification of the painting materials was carried out by the help of microscopic, micro-chemical and physico-chemical methods (X-RAY fluorescence analysis, FT-IR Infrared-spectroscopy).

(Description of the analytical methods s. annex)

10.2.g Wob

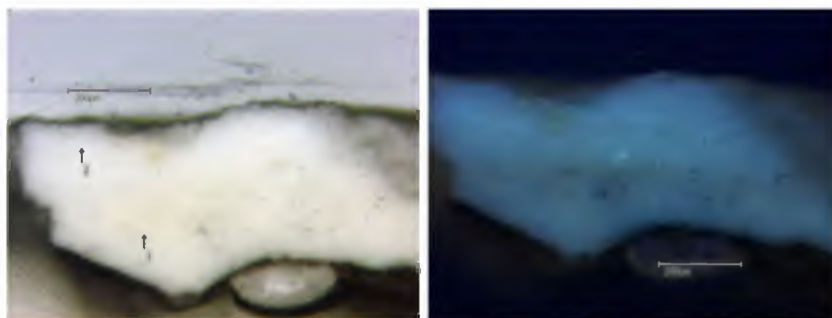
10.2 g Wob

Seite 2, Bericht vom 16.09.21

SPEK-M12 stucplafond portaal, lijst/rocaille**Description of the sample**

The sample consists of small fragments of white paints. Most of the fragments show a two layered structure with a greyed surface (layer 1 and 2). Only in a few of these fragments a whitish plaster can be seen at the underside (layer 0). The cross section shows the two layered white without any border line or alteration line in between.

Microphotographs of the cross-section of the sample M12 in VIS light, 100x and 200x and in UV-fluorescence 100x and 200x

Composition of the sample M12

Layer 0: White layer, plaster: Calcium carbonate as main component.

Layer 1: Slightly yellowish white layer with a light blue UV-fluorescence (two layered in UV light?): Calcium carbonate as main component with traces of calcium sulphate and yellow ochre.

Layer 2: Pure layer with a bluish UV fluorescence (three-layered in UV light?) and a greyish = darkened surface: Calcium carbonate as main component with traces of zinc white. The greyish surface consists of dirt and soot.

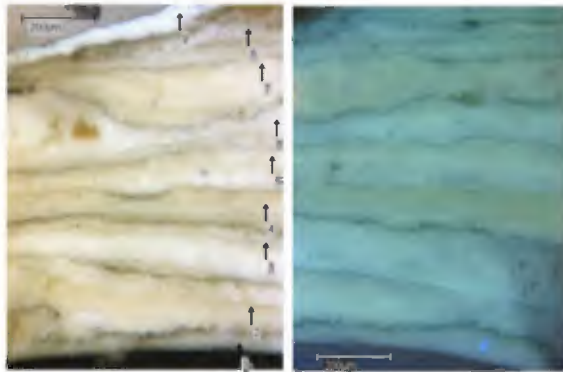
10.2 g Wob

Seite 3, Bericht vom 16.09.21

SPEK-M13 stucplafond portaal, lijst/rocaille**Description of the sample**

The sample consists of fragments of multi layered paint with up to 10 mainly white or yellowish white layers. Besides there are some small fragments of a porous white plaster resp. lime mortar. The layers 1-9 show a darkened surface and a slightly different bluish and greenish UV fluorescence. The upper layer is a white paint (1) with a dark appearance in UV-light = modern paint.

Microphotographs of the cross-section of the sample M13.1 in VIS light, 100x and in UV-fluorescence 100x

Composition of the sample M13

- Layer 1: White layer with a light blue UV-fluorescence and a darkened surface: Calcium carbonate as main component with some silicate filler and traces of lead white.
- Layer 2: Thick white paint with a darkened surface, lime wash applied in thin layers: Calcium carbonate as main component with some silicate filler
- Layer 3-5: Thick white layers each with a darkened surface, lime washes applied in thin layers. Calcium carbonate as main component
- Layer 6-8: White paints applied in irregular layer thicknesses, lime washes with darkened altered surfaces
- Layer 9: Thick white opaque paint, dark in UV light: Titanium white as main component with calcium carbonate and some silicate filler. Modern paint

In all layers except layer 9, small amounts of a proteinous binding medium can be detected with histochemical staining techniques.

10.2 g Wob

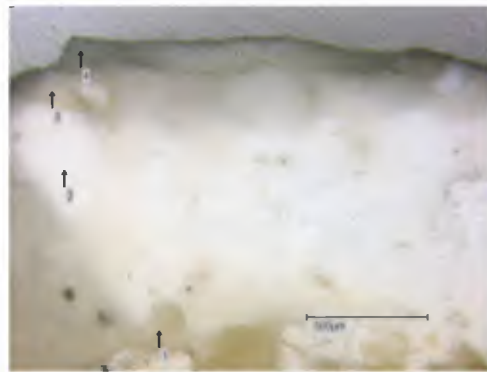
Seite 4, Bericht vom 16.09.21

SPEK-M14 stucplafond trappenhuis eerste stucplafond

Description of the sample

The sample consists of a fragment of a greyish white fine-grained mortar covered with a thick white lime wash and white paints. The surface is slightly darkened.

Microphotographs of the cross-section of the sample M14 in VIS light, 5x. The sample doesn't show a significant UV fluorescence.

Composition of the sample M14

- Layer 1: Mortar with fine-grained aggregate: colourless or pale yellow quartz and some fine black particles. Mortar based on lime.
- Layer 2: Very thick white layer applied with a brush (brush strokes at the surface) The surface is slightly greyed: Calcium carbonate as main component. Lime wash. First finish?
- Layer 3 and 4: Thin white paints with darkened surface: Calcium carbonate as main component

In layer 2 and 3 small amounts of a proteinous binding medium can be detected with histochemical staining techniques.

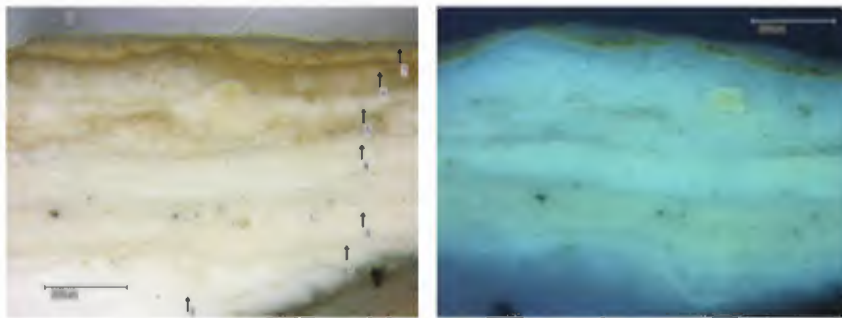
10.2 g Wob

Seite 5, Bericht vom 16.09.21

SPEK-M15 stucplafond trappenhuis tweede stucplafond**Description of the sample**

The sample consists of a fragment of a greyish white fine-grained mortar covered with a thick white layer lime wash or plaster and white paint with a slightly darkened surface. This lower part of the sample is comparable to sample M14. The sample delaminates easily above. The following layers are white and yellowish white paints each with thin border lines. The upper layers are darker and more transparent, due to a greater amount of binding medium. The layer on top is a yellow opaque paint with fine yellow or orange pigments.

Microphotographs of the cross-section of the sample M15 in VIS light, 100x and in UV-fluorescence 100x

Composition of the sample M15

- Layer 0: Mortar
- Layer 1: Thick white layer, lime wash (see sample 14)
- Layer 2: Thin white paint with darkened surface: Calcium carbonate as main component
- Layer 3: Thick greyish white pale yellowish UV-fluorescence: Calcium carbonate as main component with very little calcium sulphate
- Layer 4: Thick white paint: Calcium carbonate with traces of lead white
- Layer 5 and 6: White paints, irregularly applied with inclusions of a yellow binding medium: Calcium carbonate and some calcium sulphate
- Layer 7: Thin yellow opaque paint with fine pigments, green in UV light: Zinc white, lead white and ochre. Binding medium: Oil

In all layers a proteinous binding medium can be detected with histochemical staining techniques.

10.2 g Wob

Seite 6, Bericht vom 16.09.21

Analytical Methods - Examination of samples

1. Preparation of cross sections of selected samples. Microscopic examination of the cross sections in visible light, polarized light and in UV-light (excitation band-pass filter 350-380 nm) and microphoto documentation:

Cross sections: Technovit 2000 LC= light-curing resin for metallographic testing.
Microscopy: Leitz Orthoplan. Digital microscopy, imaging and documentation: 10.2.g Wob

2. Analytical instruments

a. Identification of elements in inorganic pigments, metals or filler:

X-Ray Spectroscopy XRF: μ - X-Ray Analytical Microscope XGT-7000, Horiba

b. Identification of molecular structures in inorganic pigments and in organic painting materials: natural and synthetic binding media, varnishes or coatings. Natural and synthetic pigments and dyes:

Fourier transform infrared Spectroscopy FT-IR:
Thermo Scientific - Nicolet, iS-50 FT-IR, Micro beam condenser, diamond cell
Thermo Nicolet, Nexus 670 FT-IR, ATR-Technique: Smart Orbit, Diamond 30000-200cm⁻¹

Raman-Spectroscopy:
Thermo Scientific DXR2 Raman Microscope

3. Identification of organic binding media, pigments and dyes (optional)

High Performance Liquid Chromatography/ Diode Array Detector (HPLC-DAD): UltiMate 3000, Thermo Scientific

All spectra and documentations are available on demand.

